General Optical Council

ADRODDIAD BLYNYDDOL

AR GYFER Y FLWYDDYN A DDAETH I BEN 31 MAWRTH 2025

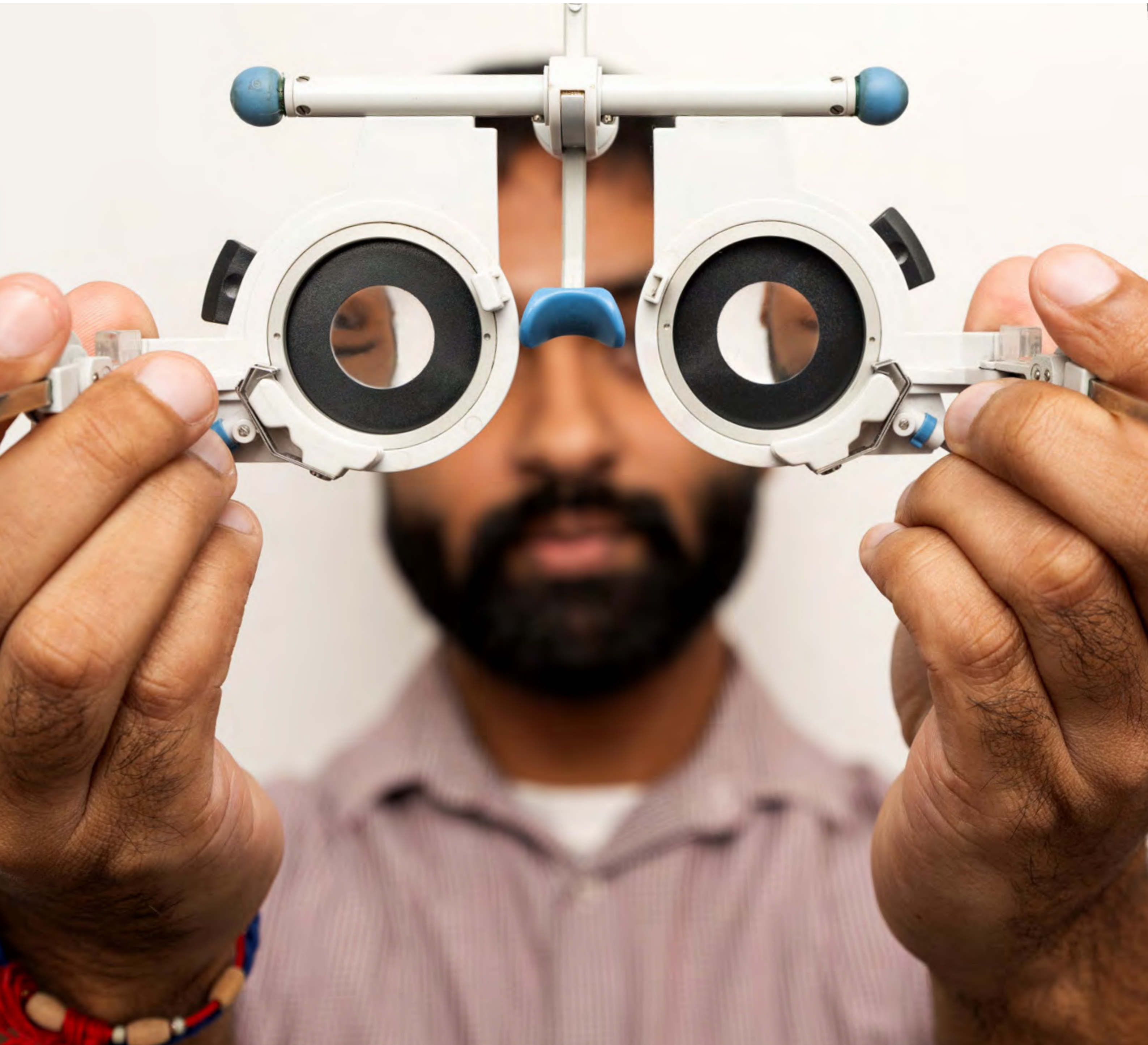

Adroddiad Blynyddol, Adroddiad Addasrwydd i Ymarfer Blynyddol a Datganiadau Ariannol y Cyngor Optegol Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2025

Wedi'i gofrestru fel elusen gan y Comisiwn Elusennau yng Nghymru a Lloegr (Rhif cofrestru'r elusen 1150137).

Cyflwynwyd i Senedd y DU yn unol ag adran 32A(2) o Ddeddf Optegwyr 1989 fel y'i diwygiwyd gan atodlen 2 paragraff 3 o Orchymyn Gofal Iechyd a Phroffesiynau Cysylltiedig (Diwygiadau Amrywiol) 2008

Os oes gennych unrhyw gwestiynau am y ddogfen hon, anfonwch neges e-bost at communications@optical.org neu ffoniwch ni ar 020 7580 3898.

©Hawlfraint 2025 Y Cyngor Optegol Cyffredinol

Cedwir pob hawl.

Gwaherddir unrhyw gopïo, llogi, benthyca neu ddosbarthu a bydd gwneud hynny heb ganiatâd yn gyfystyr â thor-hawlfraint. Rhoddir caniatâd i atgynhyrchu at ddefnydd personol ac addysgol yn unig.

ISBN: 978-1-5286-5974-1
E-Number: E03326561

General Optical Council

Cynnwys

Cyflwyniad

4 Neges gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr

6 Cyflwyniad

ADRAN 1

Sut Rydym yn Sicrhau Budd i'r Cyhoedd

9 Ein Cenhadaeth a'n Hamcanion Strategol

10 Cynllun pum mlynedd

11 Uchafbwyntiau 2024/25

15 Ein cynlluniau ar gyfer 2025/26

18 Ein rheolaethau mewnol, ein swyddogaeth archwilio a'n dull rheoli risg

21 Ein pobl

24 Ein strwythur a'n trefniadau llywodraethu a rheoli

28 Manylion cyfeirio a gweinyddol

ADRAN 2

Ein Hadroddiad Addasrwydd i Ymarfer

30 Adroddiad llawn

ADRAN 3

Ein Hadroddiad Cyllid

33 Cyfrifon ar gyfer 24/25

Neges gan y Cadeirydd a'r Prif Weithredwr

Leonie Milliner
Prif Weithredwr a Chofrestrydd

Dr Anne Wright CBE
Cadeirydd

Mae'n bleser gennym gyflwyno adroddiad blynyddol a chyfrifon y Cyngor Optegol Cyffredinol ("y Cyngor") ar gyfer 2024-25, sy'n nodi sut rydym wedi cyflawni ein rhwymedigaethau statudol fel rheoleiddiwr ac elusen.

Yr adroddiad blynyddol hwn yw'r cyntaf o dan ein strategaeth gorfforaethol newydd, a gafodd ei ddatblygu yn ystod y cyfnod hwn, a'r cyntaf o'n cartref newydd yn Canary Wharf. Mae gennym genhadaeth newydd - gofal llygaid diogel ac effeithiol i bawb - ond ein huchelgais o hyd yw bod yn rheoleiddiwr o'r radd flaenaf: yn ystwyth, yn gadarn ac yn effeithiol wrth gyflawni ein cyfrifoldebau rheoleiddio, yn uchel ein parch ymysg rhanddeiliaid, ac yn parhau i ddiwallu holl Safonau Rheoleiddio Da yr Awdurdod Safonau Proffesiynol (PSA).

Bydd ein hamcanion strategol newydd - creu gwasanaethau gofal llygaid tecach a mwy cynhwysol; cefnogi arloesedd cyfrifol a diogelu'r cyhoedd; ac atal niwed drwy reoleiddio ystwyth - yn arwain ein gwaith yn y dyfodol, ond rydym yn dal i ganolbwyntio'n llwyr, fel erioed, ar gefnogi cofrestryddion i gynnal safonau gofal uchel a sicrhau bod y cyhoedd yn cael eu diogelu.

Yn 2024-25, roeddem yn falch iawn o fod wedi bodloni pob un o'r 18 Safon Rheoleiddio Da am y drydedd flwyddyn yn olynol. Diolch i'n holl staff, ein Cyngor a'n haelodau a'n helpodd ni i gyflawni hyn.

Gwnaethom hefyd lansio Safonau Ymarfer newydd ar gyfer Optometryddion ac Optegwyr Cyflenwi, Safonau ar gyfer Myfyrwyr Optegol, a Safonau ar gyfer Busnesau Optegol, a ddaeth i rym ar 1 Ionawr 2025. Rhoddwyd y safonau newydd ar waith yn dilyn cyfnod helaeth o ymgynghori ac adborth gan randdeiliaid, ac maent yn adlewyrchu disgwyliadau newidiol cleifion yng nghyd-destun newidiadau yn y sector ac o ran darparu gwasanaethau ym mhob rhan o'r Deyrnas Unedig. Hoffem ddiolch i'r cofrestryddion a'r rhanddeiliaid am eu hadborth amhrisiadwy wrth ddatblygu'r safonau newydd.

Gwnaethom gymryd camau tuag at foderneiddio prosesau rheoleiddio busnes, gan geisio safbwyntiau ar fodel wedi'i foderneiddio a fyddai'n ymestyn y prosesau rheoleiddio i bob busnes sy'n darparu swyddogaethau cyfyngedig penodol. Bydd y newidiadau'n gofyn am ddiwygio deddfwriaethol a'u nod yw cryfhau diogelwch y cyhoedd, darparu amgylchedd masnachu tecach i fusnesau, a chefnogi symudiad arfaethedig y Llywodraeth mewn gofal o ysbytai i gymunedau.

2024 oedd blwyddyn olaf ein cylchdro Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) tair blynedd (2022-2024), y flwyddyn gyntaf i gael ei chwblhau ers symud o'n cynllun Addysg a Hyfforddiant Parhaus blaenorol i'r cynllun DPP. Roedd yn braf bod 98% o'r cofrestryddion, erbyn diwedd y cylchdro ar 31 Rhagfyr 2024, wedi bodloni eu gofynion.

Roedd ein gwaith ymchwil polisi eleni yn ffocysu ar herio materion sy'n effeithio ar gleifion, y cyhoedd a'n cofrestryddion: gan fynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn gwasanaethau gofal llygaid a chefnogi cofrestryddion sy'n profi aflonyddu, bwlio, cam-drin a gwahaniaethu. Fe wnaeth ein gwaith ymchwil ar ganfyddiadau'r cyhoedd yn 2024 ddatgelu, er bod cleifion yn dal yn fodlon iawn â'r gofal llygaid maen nhw wedi'i gael, roedd cleifion o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig a'r rheini sydd ag anabledd yn llai bodlon. Dangosodd y gwaith ymchwil hefyd fod y cleifion mwyaf agored i niwed yn profi canlyniadau sylweddol gwaeth. Bydd ein strategaeth gorfforaethol ar gyfer 2025-30 yn ceisio mynd i'r afael â rhai o'r materion sy'n ymwneud â mynediad cyfartal at ofal llygaid.

Datgelodd ein harolwg o gofrestryddion yn 2024 fod gweithwyr optegol proffesiynol yn parhau i wynebu amodau gwaith heriol sy'n effeithio ar eu gallu i ddarparu gofal diogel i gleifion. Mae lefelau aflonyddu, bwlio neu gam-drin yn parhau i fod yn uchel, a dywedodd ymatebwyr yr arolwg eu bod yn fwy tebygol o'i chael yn anodd darparu gofal effeithiol i gleifion oherwydd effaith ymddygiad o'r fath. Mae hwn yn faes sy'n peri cryn bryder i ni fel rheoleiddiwr. Cyflwynodd ein Safonau Ymarfer diweddaraf safonau llymach sy'n cyfeirio'n benodol at ymddygiad rhwng cydweithwyr, ac sy'n mynnu bod busnesau optegol yn rhoi cymorth ar waith i gofrestryddion sydd wedi profi gwahaniaethu, bwlio neu aflonyddu yn y gweithle, ond mae mwy i ni a'r sector ei wneud dros y blynyddoedd nesaf i sicrhau bod cofrestryddion yn cael eu cefnogi'n llawn.

Yn 2024-25 fe wnaethom ffarwelio â rhai aelodau o'r Cyngor sydd wedi gwasanaethu ers tro byd: Sinead Burns (aelod lleyg o'r Cyngor), Josie Forte (aelod cofrestredig o'r Cyngor), Mike Galvin (aelod lleyg o'r Cyngor), Clare Minchington (aelod lleyg o'r Cyngor) a Roshni Samra (aelod cofrestredig o'r Cyngor). Hoffem ddiolch i bob un ohonynt am eu cyfraniadau i'r Cyngor Optegol Cyffredinol.

Roeddem hefyd wedi croesawu rhai wynebau newydd, wrth i Raymond Curran (aelod cofrestredig o'r Cyngor), Kathryn Foreman (aelod lleyg o'r Cyngor), Ros Levenson (aelod lleyg o'r Cyngor), Poonam Sharma (aelod cofrestredig o'r Cyngor) a Cathy Yelf (aelod lleyg o'r Cyngor) ymuno â'r Cyngor, ac maen nhw eisoes wedi dechrau gwneud cyfraniadau pwysig at waith y Cyngor. Roeddem hefyd yn falch o groesawu Rupa Patel a Desislava Pirkova fel Aelodau Cyswllt newydd y Cyngor.

Ailbenodwyd Dr Anne Wright CBE gan y Cyfrin Gyngor fel Cadeirydd y Cyngor am gyfnod pellach o bedair blynedd, ac ailbenodwyd aelodau presennol y Cyngor, Lisa Gerson, Frank Munro a Tim Parkinson hefyd am gyfnodau pellach o bedair blynedd.

Hoffem ddiolch yn bersonol i'r holl staff, y Cyngor, aelodau, gweithwyr, cofrestryddion a rhanddeiliaid, sydd wedi cyfrannu at y gwaith pwysig a ddangosir yn yr adroddiad blynyddol. Mae gan 2024-25 lawer i fod yn falch ohono wrth i ni barhau â'n cenhadaeth bwysig o sicrhau gofal llygaid mwy diogel ac effeithiol i bawb.

Dr Anne Wright CBE
Cadeirydd

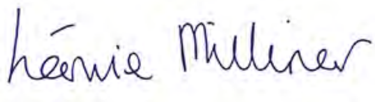

Leonie Milliner
Prif Weithredwr a Chofrestrydd

Cyflwyniad

Amdanom ni

Rydym yn rheoleiddio gwasanaethau gofal llygaid yn y Deyrnas Unedig. Ein diben elusennol a'n rôl statudol yw diogelu a hybu iechyd a diogelwch y cyhoedd drwy hyrwyddo safonau uchel o ran addysg, ymddygiad a pherfformiad proffesiynol ymhlith optometryddion ac optegwyr cyflenwi, y rhai sy'n hyfforddi i fod yn optometryddion ac yn optegwyr cyflenwi, a chyrff corfforaethol sy'n cynnal busnes ym maes optometreg neu opteg cyflenwi yn y DU.

Ar 31 Mawrth 2025, roedd 34,895 o optometryddion, optegwyr cyflenwi, optegwyr dan hyfforddiant a busnesau optegol ar ein cofrestr. Rydym yn adrodd ar wahân ar yr amrywiaeth ymhlith ein cofrestryddion, a'r cofrestryddion sy'n destun ymchwiliadau addasrwydd i ymarfer. Mae'r adroddiad ar gael ar ein gwefan: cyswllt yma

Mae gennym bedair swyddogaeth graidd:

- Gosod safonau ar gyfer addysg a hyfforddiant optegol, perfformiad ac ymddygiad;
- Cymeradwyo cymwysterau sy'n arwain at gofrestru;
- Cadw cofrestr o unigolion sy'n gymwysedig ac yn addas i ymarfer, hyfforddi neu gynnal busnes fel optometryddion ac optegwyr cyflenwi;
- Ymchwilio a gweithredu os bydd amhariad ar addasrwydd cofrestryddion i ymarfer, hyfforddi neu gynnal busnes.

COFRESTRYDDION

	2024/25		2023/24		2022/23		2021/22		2020/21	
Optometrydd	18,725	54%	17,698	52%	17,401	52%	16,932	51%	16,267	50%
Optegydd cyflenwi	6,805	20%	6,594	20%	6,912	21%	7,060	21%	7,190	22%
Optometrydd dan hyfforddiant	5,163	15%	5,307	16%	5,145	15%	4,990	15%	4,640	14%
Optegydd cyflenwi dan hyfforddiant	1,268	4%	1,254	4%	1,267	4%	1,331	4%	1,383	4%
Busnes cofrestredig	2,934	8%	2,852	8%	2,921	9%	2,861	9%	2,796	9%
CYFANSWM	34,895		33,705		33,646		33,174		32,276	

Y FFI FLYNYDDOL I GOFRESTRYDDION

	2024/25	2023/24	2022/23	2021/22	2020/21	2019/20
Optometryddion	£405	£380	£360	£360	£360	£350
Optegwyr cyflenwi	£405	£380	£360	£360	£360	£350
Cyrff corfforaethol	£405	£380	£360	£360	£360	£350
Myfyrwyr	£30	£30	£30	£30	£30	£30
Ffi incwm isel	£285	£260	£260	£260	£260	£250

Ein hincwm

Daw'r rhan fwyaf o'n hincwm o ffioedd cofrestru ac fe'i defnyddir i hyrwyddo ein diben elusennol. Mae'r tabl isod yn nodi'r ffioedd y mae'n ofynnol i gofrestryddion eu talu er mwyn ymuno â'r gofrestr neu aros arni.

Yn 2024-25, bu cynnydd yn y brif ffi gofrestru ar gyfer optometryddion, optegwyr cyflenwi, a chyrff corfforaethol o 6.6%, i £405, yn unol â chwyddiant. Ni fu newid yn y ffioedd ar gyfer myfyrwyr (£30) ac arhosodd y disgownt ar gyfer ffioedd incwm isel yn £120, sy'n golygu bod y ffi incwm isel wedi cynyddu i £285. Yn y flwyddyn flaenorol, cynyddwyd ffioedd cofrestryddion i £380. Rhwng 2020 a 2023, arhosodd ffioedd cofrestru yn £360.

Ynglŷn â'r adroddiad hwn

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn nodi'r gweithgareddau rydym wedi'u cynnal rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025 er mwyn cyflawni ein rôl statudol a'n diben elusennol, a datganiadau ariannol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2025. Wrth baratoi'r adroddiad hwn, mae'r ymddiriedolwyr wedi cydymffurfio â Deddf Elusennau 2011 a'r safonau cyfrifyddu perthnasol. Mae'r datganiadau yn y fformat sy'n ofynnol yn ôl Datganiad o'r Arfer a Argymhellir ar gyfer Elusennau (SORP 2019) FRS 102. Rydym wedi cydymffurfio â chanllawiau Deddf Elusennau 2011 i roi sylw dyledus i'r canllawiau budd cyhoeddus a gyhoeddir gan y Comisiwn Elusennau wrth benderfynu ar y gweithgareddau a gyflawnir gennym.

ADRAN 1

SUT RYDYM YN SICRHAU BUDD I'R CYHOEDD

Ein Cenhadaeth a'n Hamcanion Strategol

Ein cenhadaeth yw diogelu'r cyhoedd drwy gynnal safonau uchel yn y gwasanaethau gofal llygaid.

2024-25 oedd blwyddyn olaf ein strategaeth 'Addas ar gyfer y Dyfodol' ar gyfer 1 Ebrill 2020 i 31 Mawrth 2025, a oedd yn nodi ein gweledigaeth i gael ein cydnabod am ddarparu prosesau rheoleiddio o'r radd flaenaf a gwasanaeth rhagorol i gwsmeriaid. Roedd ein gweledigaeth yn seiliedig ar y tri amcan strategol canlynol:

- DARPARU ARFERION RHEOLEIDDIO O'R RADD FLAENAF
- TRAWSNEWID GWASANAETH I GWSMERIAID
- MEITHRIN DIWYLLIANT O WELLIANT PARHAUS

Ein cynllun pum mlynedd

Ar 1 Ebrill 2025, fe wnaethom lansio strategaeth bum mlynedd newydd ar gyfer 2025-30.

Mae ein strategaeth newydd yn edrych tuag allan, ac mae'n disgrifio'r hyn rydym yn bwriadu ei wneud i gyflawni ein gweledigaeth o ofal llygaid diogel ac effeithiol i bawb. Mae ein blaenoriaethau ar gyfer 2025-30 wedi'u trefnu o dan y tri amcan strategol canlynol, ac maent yn sicrhau ein bod yn cynnig budd i'r cyhoedd drwy ein gwaith:

- Creu gwasanaethau gofal llygaid tecach a mwy cynhwysol
- Atal niwed drwy reoleiddio ystwyth
- Cefnogi arloesedd cyfrifol a diogelu'r cyhoedd

Mae'r adran hon o'n hadroddiad blynyddol yn disgrifio sut y gwnaethom sicrhau budd i'r cyhoedd ym mlwyddyn olaf ein cynllun strategol, ac yn amlinellu ein rhaglen uchelgeisiol o waith a buddsoddiad mewn prosiectau strategol wrth i ni ddechrau ar ein strategaeth newydd.

EIN CYNLLUN PUM MLYNEDD

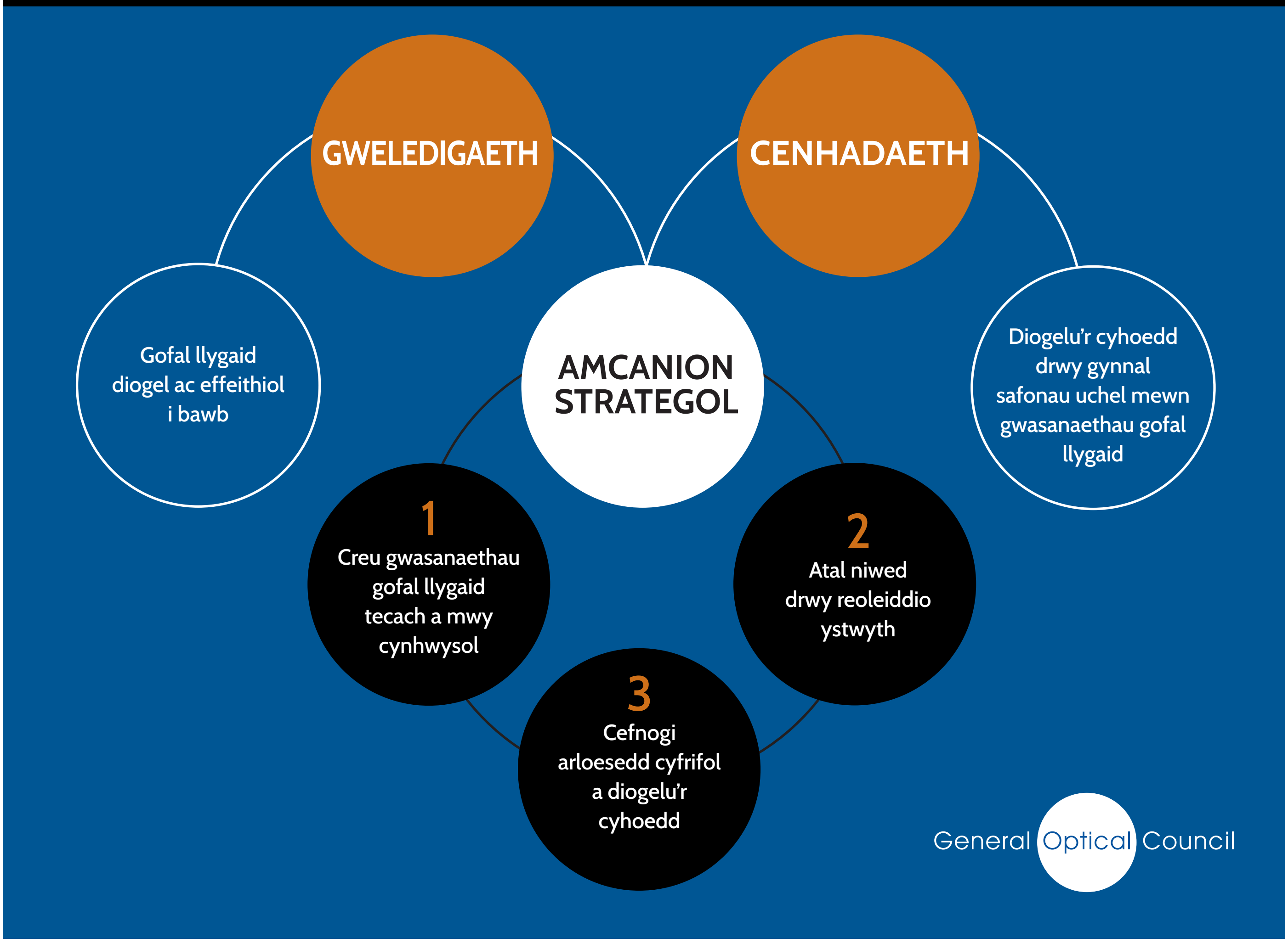

Uchafbwyntiau 2024/25

Gweithredu ein Safonau Ymarfer i wella diogelwch y cyhoedd

Gwnaethom hefyd lansio Safonau Ymarfer Newydd ar gyfer Optometryddion ac Optegwyr Cyflenwi, Safonau ar gyfer Myfyrwyr Optegol, a Safonau ar gyfer Busnesau Optegol, a ddaeth i rym ar 1 Ionawr 2025.

Mae'r safonau newydd yn adlewyrchu disgwyliadau newidiol cleifion yng nghyd-destun newidiadau yn y sector ac o ran darparu gwasanaethau ym mhob rhan o'r Deyrnas Unedig. Gwnaethom wella eglurder ac aliniad ein safonau â materion cyfoes a ddaeth i'r amlwg yn ystod ein hadolygiad, ac er na newidiodd y rhan fwyaf o'r safonau presennol, gwnaethom newidiadau allweddol i fynd i'r afael â'r canlynol:

- Darparu gofal gwell i gleifion mewn amgylchiadau bregus;
- Ei gwneud hi'n ofynnol i gofrestryddion ddatgelu ei hunaniaeth, ei rôl, a dweud wrth gleifion pwy fydd yn darparu gofal iddynt;
- Cynnal ffiniau proffesiynol priodol, gan gynnwys gwahardd ymddygiad o natur rywiol gyda chleifion;
- Hyrwyddo diwylliannau gwell yn y gweithle drwy gyfeirio'n benodol at ymddygiad cynhwysol rhwng cydweithwyr, a sicrhau bod cyflogwyr yn cefnogi staff sydd wedi profi gwahaniaethu, bwlio neu aflonyddu yn y gweithle;
- Cael yr wybodaeth ddiweddaraf am ddatblygiadau mewn technolegau digidol a defnyddio barn broffesiynol wrth ddefnyddio'r data maen nhw'n ei gynhyrchu i lywio penderfyniadau;
- Cynnal cyfrinachedd wrth rannu delweddau cleifion ar-lein; a
- Dangos arweinyddiaeth mewn ymarfer, er enghraifft drwy gefnogi addysg a hyfforddiant pobl eraill.

Rhoi gofynion wedi'u diweddaru ar waith ar gyfer addysg a hyfforddiant

Erbyn mis Medi 2024, roedd y rhan fwyaf o gymwysterau cyn cofrestru rydym yn eu cymeradwyo mewn optometreg ac opteg cyflenwi yn derbyn myfyrwyr blwyddyn gyntaf i raglenni a oedd yn bodloni ein Gofynion Addysg a Hyfforddiant (ETR) newydd. Mae'r rhaglenni newydd hyn yn darparu llwybr integredig at gofrestriad gyda'r Cyngor Optegol Cyffredinol, gan gyfuno profiad proffesiynol sy'n wynebu cleifion a phrofiad clinigol ag astudiaeth academaidd.

Fe wnaethom gymeradwyo recriwtio ar gyfer y brentisiaeth opteg cyflenwi gyntaf i'w darparu gan Gymdeithas Optegwyr Cyflenwi Prydain (ABDO), gan ddarparu llwybr ychwanegol, hyblyg i ddarpar optegwyr cyflenwi ennill cymhwyster sydd wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor ac ymuno â'r gofrestr.

Fe wnaethom hefyd nodi'r cymhwyster optometreg a rhagnodi annibynnol integredig cyntaf o dan yr ETR i'w ddarparu gan Brifysgol Glasgow Caledonian.

Rydym yn parhau i ariannu Partneriaeth y Sector ar gyfer Gwybodaeth ac Addysg Optegol (SPOKE), sy'n rhoi cyfle gwerthfawr i'r gymuned academaidd gydweithio i ddatblygu eu cymwysterau i fodloni'r gofynion addysg a hyfforddiant. Yn ystod 2024/25, cyhoeddodd SPOKE ei drydydd allbwn cymwysterau arbenigol o'r enw *Enhancing the scope of practice in optical professionals*, a'u pumed allbwn o'r enw *Developing autonomy in student optical professionals*.

Un uchafbwynt penodol oedd ein cymeradwyaeth fel darparwr sicrwydd ansawdd allanol ar gyfer y safon prentisiaeth opteg cyflenwi gan y Sefydliad Prentisiaethau ac Addysg Dechnegol (IfATE). Bydd hyn yn galluogi mwy o ddarparwyr i gynnig prentisiaethau optegwyr cyflenwi ac felly cynyddu nifer y myfyrwyr yng nghyd-destun cyfyngiadau ar gapasiti'r gweithlu ac ehangu cyfranogiad mewn gyrfaoedd optegol.

Diwedd cylchdro Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) 2022-24

Eleni oedd blwyddyn olaf ein cylchdro Datblygiad Proffesiynol Parhaus (DPP) tair blynedd (2022-2024), y cyntaf i gael ei gwblhau ers symud o'n cynllun Addysg a Hyfforddiant Parhaus blaenorol i'r cynllun DPP.

Erbyn diwedd y cylchdro DPP, ar 31 Rhagfyr 2024, roedd 98% o'r cofrestryddion wedi diwallu eu gofynion, sydd ychydig yn uwch na blynyddoedd blaenorol ac yn dangos bod cofrestryddion wedi addasu'n llwyddiannus i'r cynllun newydd.

Fel rhan o'r cynllun newydd, cyflwynwyd adolygiad o gofnodion DPP, a gyflwynwyd at ddibenion sicrwydd ansawdd i sicrhau bod cofrestryddion yn ymgymryd â DPP sy'n alinio â chwmpas eu hymarfer a'u hanghenion datblygu proffesiynol, a'u bod yn cadw cofnodion o ansawdd da o DPP y maent yn eu cwblhau.

Mynd i'r afael ag anghydraddoldebau mewn gwasanaethau gofal llygaid

Fe wnaeth ein gwaith ymchwil ar ganfyddiadau'r cyhoedd yn 2024 ddatgelu, er bod cleifion yn dal yn fodlon iawn â'r gofal llygaid maen nhw wedi'i gael, roedd cleifion o gefndiroedd lleiafrifoedd ethnig a'r rheini sydd ag anabledd yn llai bodlon. Dangosodd y gwaith ymchwil hefyd fod y cleifion mwyaf agored i niwed yn profi canlyniadau sylweddol gwaeth.

O ganlyniad, gwnaethom gryfhau ein safonau ymarfer i wella gofal i gleifion mewn amgylchiadau bregus. Byddwn yn ceisio lleihau'r anghydraddoldebau hyn ymhellach drwy ein strategaeth gorfforaethol ar gyfer 2025-30, sy'n cynnwys amcan i greu gwasanaethau gofal llygaid tecach a mwy cynhwysol.

Cefnogi cofrestryddion sy'n dioddef aflonyddu, bwlio, cam-drin a gwahaniaethu

Datgelodd canfyddiadau ein harolwg o gofrestryddion yn 2024 fod gweithwyr optegol proffesiynol yn parhau i wynebu amodau

gwaith heriol sy'n effeithio ar eu gallu i ddarparu gofal diogel i gleifion.

Dangosodd y gwaith ymchwil hefyd fod lefelau aflonyddu, bwlio neu gam-drin yn parhau i fod yn uchel, a chleifion a defnyddwyr gwasanaeth yw prif ffynonellau'r ymddygiadau hyn. Fodd bynnag, dywedodd un o bob pum ymatebydd eu bod wedi cael eu haflonyddu, eu bwlio neu eu cam-drin yn bersonol gan reolwyr neu gydweithwyr. Yn yr un modd, mae lefelau gwahaniaethu yn dal yn uchel, gyda 31% yn dweud eu bod wedi profi hyn yn ystod y 12 mis diwethaf.

Roedd ymatebwyr a oedd yn dioddef aflonyddu, bwlio neu gam-drin, a'r rheini a oedd yn dioddef gwahaniaethu, yn fwy tebygol o'i chael yn anodd darparu digon o ofal i gleifion. Mae hyn yn dangos y gall amodau gwaith gwael effeithio nid yn unig ar iechyd meddwl a lles unigolion ond hefyd ar ansawdd a diogelwch gofal cleifion.

Cyflwynodd ein Safonau Ymarfer diweddaraf safonau llymach sy'n cyfeirio'n benodol at ymddygiad rhwng cydweithwyr, ac sy'n mynnu bod busnesau optegol yn rhoi cymorth ar waith i gofrestryddion sydd wedi profi gwahaniaethu, bwlio neu aflonyddu yn y gweithle.

Moderneiddio prosesau rheoleiddio busnes a chofrestru

Gofynnwyd am safbwyntiau ar fodel modern o reoleiddio busnes a fyddai'n ymestyn rheoleiddio i bob busnes sy'n darparu swyddogaethau cyfyngedig penodol. Bydd y newidiadau'n gofyn am ddiwygio deddfwriaethol a'u nod yw gwella diogelwch y cyhoedd, darparu amgylchedd masnachu tecach i fusnesau, a chefnogi symudiad arfaethedig y Llywodraeth mewn gofal o ysbytai i gymunedau.

Fe wnaethom gynnal ein harolwg cyntaf gyda busnesau cofrestredig yn unig, a oedd yn dangos bod arloesi'n gyffredin ar draws busnesau cofrestredig, gyda nifer cynyddol yn defnyddio technolegau digidol. Fodd bynnag, mae pwysau ar y gweithlu yn her fusnes allweddol, ac mae pryder ynghylch dyfodol gofal llygaid sylfaenol.

Ein hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant

Fel rhan o'n hymrwymiad parhaus i gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant (EDI), fe wnaethom ddatblygu cynllun gweithredu EDI ar gyfer 2023/24 i'n helpu i symud i strategaeth newydd. Roedd y cynllun yn cynnwys cyflwyno mentrau gyda'r nod o gefnogi ein harweinwyr EDI yn well, datblygu ein diwylliant sefydliadol a gwella llywodraethu EDI. Roedd hyn yn cynnwys cyflwyno polisi rhyddid i godi llais newydd, sicrhau bod ein holl staff yn cael hyfforddiant ar wahaniaethu strwythurol, sicrhau bod ein rheolwyr yn deall addasiadau rhesymol, a datblygu canllaw arddull rheoli sefydliadol. Fe wnaethom barhau i ddatblygu ein gweithgarwch recriwtio aelodau i wella cynhwysiant a sicrhau ein bod yn cael gwared ar rwystrau i ymgeiswyr, er mwyn i ni adlewyrchu amrywiaeth y cymunedau rydym yn gweithio gyda nhw.

Cawsom wobr Efydd TIDEmark gan y Rhwydwaith Cyflogwyr dros Gydraddoldeb a Chynhwysiant (ENEI) i gydnabod ein cynnydd mewn EDI. Cawsom sgôr gyffredinol o 68%, sy'n gosod y Cyngor yn ail gam uchaf map TIDE.

Roedd y gwerthusiad yn tynnu sylw at ein cryfder mewn strategaeth a chynllunio EDI, lle cawsom sgôr o 95%. Roedd hefyd yn nodi rhai meysydd i ni ffocysu arnynt wrth symud ymlaen o ran arweinyddiaeth ac atebolrwydd, hyfforddi a datblygu, a chaffael.

Buddsoddi yn ein llwyfannau digidol

Fe wnaethom ddechrau gweithio ar ddatblygu gwefan newydd a fydd yn fwy modern ac yn cyflwyno dewislen lywio wedi'i mireinio, gan ei gwneud yn haws i gofrestryddion a'r cyhoedd ddod o hyd i'r wybodaeth sydd ei hangen arnynt a chwblhau tasgau. Fe wnaethom ddechrau datblygu llwyfan MyGOC newydd, wedi'i diweddaru, a fydd yn cynnig profiad gwell i'r rhai sydd wedi cofrestru a gwell gwasanaeth i gwsmeriaid.

Llwyddom i ennill achrediad Cyber Essentials Plus, sef ardystiad seiberddiogelwch

cenedlaethol sy'n diogelu sefydliadau rhag ystod eang o ymosodiadau seiber. Drwy gael ardystiad Cyber Essentials Plus, rydym wedi dangos bod gennym y rheolaethau technegol priodol ar waith i ddiogelu ein hunain, staff a chwsmeriaid rhag bygythiadau seiberddiogelwch a wynebir yn y dirwedd bresennol.

Datblygu ein strategaeth gorfforaethol ar gyfer 2025-30

Fe wnaethom lansio ymgynghoriad i gael adborth ar ein strategaeth bum mlynedd newydd arfaethedig, a oedd yn cynnwys cenhadaeth ddiwygiedig a gweledigaeth newydd o 'ofal llygaid diogel ac effeithiol i bawb', yn ogystal â thri amcan strategol newydd.

Gwelwyd newid yn ein dull gweithredu yn y strategaeth newydd, gyda'r nod o fod yn fwy ystwyth mewn ymateb i ddatblygiadau mewn technoleg, ailgynllunio gwasanaethau gofal llygaid, a'r angen am well galluedd a chapasiti'r gweithlu optegol i ddiwallu anghenion cleifion, ac atal niwed cyn iddo ddod i'r amlwg.

Mae hefyd yn cynnwys ein strategaeth EDI, sy'n disgrifio ein hymrwymiad i hyrwyddo cyfle cyfartal a dileu gwahaniaethu fel rheoleiddiwr ac fel cyflogwr cyfrifol, gan ddisgrifio ein hamcanion EDI hirdymor a sut rydym yn bwriadu eu cyflawni..

Symud ein swyddfa i Canary Wharf

Gwnaethom gyhoeddi ein bod yn symud ein swyddfa i One Canada Square yn Canary Wharf, Dwyrain Llundain. Mae'r swyddfa newydd yn lle llai, mwy cost-effeithiol a fydd yn cefnogi ein dull gweithio mwy cydweithredol, ystwyth a hybrid, ac mae'n cynnig cysylltiadau trafnidiaeth rhagorol. Mae gan y gofod, sydd ar y nawfed llawr ar hugain, ystafell i gynnal gwrandawiadau, gyda chyfleusterau clyweledol cyfredol, i hwyluso gwrandawiadau addasrwydd i ymarfer wyneb yn wyneb ac o bell.

Bydd y swyddfa newydd yn agor yn swyddogol yn ystod haf 2025.

Diwallu holl Safonau Rheoleiddio Da y PSA am y drydedd flwyddyn yn olynol

Am y drydedd flwyddyn yn olynol, gwnaethom fodloni pob un o 18 Safon Rheoleiddio Da yr Awdurdod Safonau Proffesiynol (PSA), gan gadarnhau ymhellach ein bod yn cyflawni ein cenhadaeth i ddiogelu'r cyhoedd drwy gynnal safonau uchel mewn gwasanaethau gofal llygaid. Roedd adroddiad y PSA yn tynnu sylw at gynnydd mewn sawl maes allweddol, gan gynnwys ein hymrwymiad i EDI drwy ein rhwydweithiau staff, yn ogystal â chydnabod ein gwaith mewn ymateb i ganfyddiadau o arolygon blynyddol, fel y datganiad ar y cyd a gyhoeddwyd ar fwlio, aflonyddu, cam-drin a gwahaniaethu yn dilyn ein harolwg cofrestryddion yn 2023.

Aelodau newydd o'r Cyngor

Yn 2024-25 fe wnaethom groesawu Kathryn Foreman fel aelod lleyg newydd o'r Cyngor, gan ddisodli Sinead Burns (aelod lleyg o'r Cyngor).

Ar 31 Mawrth 2025, fe wnaethom ffarwelio â Josie Forte (aelod cofrestredig o'r Cyngor), Mike Galvin (aelod lleyg o'r Cyngor), Clare Minchington (aelod lleyg o'r Cyngor) a Roshni Samra (aelod cofrestredig o'r Cyngor). Ar 1 Ebrill 2025, croesawyd Raymond Curran (aelod cofrestredig o'r Cyngor), Ros Levenson (aelod lleyg o'r Cyngor), Poonam Sharma (aelod cofrestredig o'r Cyngor) a Cathy Yelf (aelod lleyg o'r Cyngor).

Ailbenodwyd Dr Anne Wright CBE gan y Cyfrin Gyngor yn Gadeirydd y Cyngor am gyfnod pellach o bedair blynedd. Ailbenodwyd Lisa Gerson, Frank Munro a Tim Parkinson hefyd am dymor pellach o bedair blynedd.

Fe wnaethom hefyd groesawu Rupa Patel a Desislava Pirkova fel Aelodau Cyswllt newydd y Cyngor yn 2024-25, a fydd yn ennill profiad ystafell fwrdd drwy gymryd rhan yng nghyfarfodydd Cyngor y Cyngor Optegol Cyffredinol a gweithgarwch cysylltiedig.

Ein Cynlluniau ar gyfer 2025/26

Blwyddyn ariannol 2025-26 yw blwyddyn gyntaf ein strategaeth gorfforaethol pum mlynedd newydd sydd wedi'i chynllunio i ddiogelu'r cyhoedd a chynnal hyder y cyhoedd yn y proffesiynau a'r busnesau rydym yn eu rheoleiddio.

Mae'n dangos sut byddwn yn diogelu'r cyhoedd ac yn sicrhau bod cofrestryddion yn gallu cyfrannu at eu galluoedd proffesiynol llawn ar draws pob rhan o'r DU a chyflawni ein huchelgais i ddod yn rheoleiddiwr o'r radd flaenaf.

Cyflawni ein cyfrifoldebau statudol

Byddwn yn parhau i gyflawni ein diben statudol o ddiogelu'r cyhoedd. Byddwn yn gwneud hyn drwy gynnal ein swyddogaethau craidd:

- **Gosod safonau ar gyfer perfformiad ac ymddygiad ein cofrestryddion**
  Byddwn yn datblygu dau ganllaw i gofrestryddion i'w cefnogi i ddeall a chymhwyso'r safonau ymarfer newydd. Bydd y rhain yn ymwneud â chynnal ffiniau rhywiol priodol a gofalu am gleifion mewn amgylchiadau bregus. Byddwn hefyd yn dechrau paratoi ar gyfer adolygiad sylweddol o'n safonau ar gyfer busnesau cofrestredig.
- **Cynnal cofrestr o unigolion sy'n addas i ymarfer neu hyfforddi fel optometryddion neu optegwyr cyflenwi, a chyrff corfforedig sy'n addas i redeg busnes fel optometryddion neu optegwyr cyflenwi**
  Eleni, rydym yn disgwyl cofrestru tua 34,000 o unigolion a busnesau. Byddwn hefyd yn cyflwyno uwchraddiad mawr i MyGOC, ein llwyfan ar-lein ar gyfer cofrestryddion, i wella'r gwasanaeth a ddarparwn.
- **Cymeradwyo cymwysterau sy'n arwain at gofrestru**
  Eleni, byddwn yn cyflwyno prosesau sicrwydd ansawdd newydd i gefnogi'r ETR.

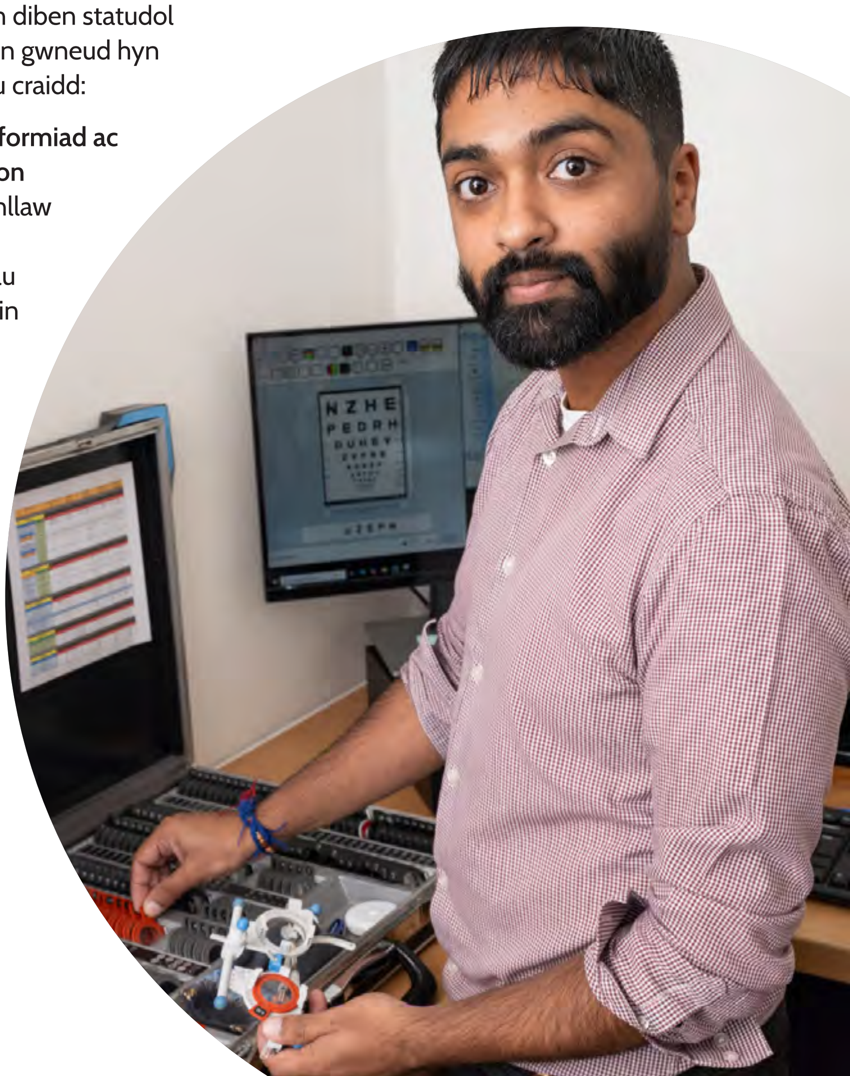

Byddwn hefyd yn cyhoeddi canllawiau sy'n mapio rhai cymwysterau rhyngwladol yn erbyn yr ETR, ac yn datblygu prosesau ar gyfer darparwyr addysg sy'n dymuno cynnig cymwysterau i ymgeiswyr rhyngwladol.

- **Ymchwilio a gweithredu os bydd amhariad ar addasrwydd cofrestryddion i ymarfer, hyfforddi neu gynnal busnes**
  Byddwn yn parhau i wreiddio gwelliannau rydym wedi'u gwneud o ran cyflawni ein swyddogaeth addasrwydd i ymarfer, gan gynnwys gwireddu manteision ein buddsoddiad diweddar mewn system ddigidol ar gyfer rheoli achosion.

Cefnogi'r sector i ddarparu gofal llygaid diogel ac effeithiol i bawb

Yn 2025-26, rydym yn disgwyl cyhoeddi canlyniadau ein harolygon blynyddol o fusnesau gofal llygaid, unigolion cofrestredig, a'r cyhoedd. Rydym yn defnyddio'r canfyddiadau hyn i'n helpu i olrhain tueddiadau yn y sector a gwyddom fod sefydliadau eraill yn eu defnyddio i ddeall y gweithlu gofal llygaid a disgwyliadau cleifion.

Byddwn yn cynnal ein hadolygiad thematig cyntaf ar arferion masnachol a diogelwch cleifion, yn dilyn pryderon a godwyd yn arolwg cofrestryddion y llynedd ynghylch amseroedd profi byr, gor-archebu clinigau a thargedau gwerthu. Bydd hyn yn cynnwys edrych ar sut mae nodweddion ein system reoleiddio bresennol, fel safonau, addysg/DPP, ac addasrwydd i ymarfer yn gweithio i fynd i'r afael â'r pryderon a nodwyd. Byddwn hefyd yn ceisio deall sut mae'r system y tu hwnt i reoleiddio, gan gynnwys gofynion deddfwriaethol a chytundebol a hunanreoleiddio, yn mynd i'r afael â'r risgiau.

Byddwn yn gweinyddu ein cynllun DPP, sy'n rhoi'r gallu i gofrestryddion deilwra eu dysgu a'u datblygiad i'w hanghenion, gan fanteisio i'r eithaf ar eu gallu proffesiynol. Ar ôl diwedd cylchdro 2022-24, byddwn yn casglu adborth, yn datblygu'r cynllun ac yn ystyried newidiadau polisi ar gyfer y cynllun DPP o 2028 ymlaen.

Byddwn yn parhau i ymgysylltu ag amrywiaeth eang o unigolion a sefydliadau drwy ein rhaglen ymgyfarwyddo optegol i wella ein dealltwriaeth o'r sector gofal llygaid, gan gynnwys drwy ymweld â gwahanol bractisau a lleoliadau gofal ledled y DU.

Creu gwasanaethau gofal llygaid tecach a mwy cynhwysol a chyfrannu at yr agenda gofal iechyd ehangach

Byddwn yn cyhoeddi canfyddiadau ein gwaith ymchwil i brofiadau bywyd grwpiau cleifion a chofrestryddion y Cyngor a'r anawsterau maen nhw'n eu hwynebu o ran cyrchu gofal llygaid, ei ddefnyddio neu ei ddarparu. Gwyddom o'n gwaith ymchwil fod rhai grwpiau cleifion yn cael profiadau llai cadarnhaol nag eraill, a bod grwpiau penodol o unigolion cofrestredig yn fwy tebygol o brofi amodau gwaith heriol, a all effeithio ar eu gallu i ddarparu gofal diogel i gleifion. Bydd y gwaith ymchwil hwn yn edrych yn fanylach ar 'brofiadau bywyd' y grwpiau hyn i roi gwell dealltwriaeth i ni, a fydd yn ein helpu

ni ac eraill i greu gwasanaethau gofal llygaid tecach a mwy cynhwysol.

Yn 2025-2026, rydym yn disgwyl cwblhau cynigion ar gyfer diwygio prosesau rheoleiddio busnes yn ddeddfwriaethol. Mae bron i hanner y busnesau y tu allan i reolaeth y Cyngor Optegol Cyffredinol - rydym ni eisiau cau'r bwlch rheoleiddio hwn, cael gwared ar gyfyngiadau diangen ar fusnesau, a moderneiddio'r fframwaith rheoleiddio. Byddwn yn cyhoeddi ac yn rhannu canlyniad yr ymgynghoriad ffurfiol ar ein cynigion, a chanfyddiadau gwaith ymchwil, gyda chleifion i gael eu barn.

Yn ogystal, byddwn yn rhoi canfyddiadau'r gwaith ymchwil a gomisiynwyd y llynedd ar waith, er mwyn deall y risgiau sy'n gysylltiedig â pheidio â chynnal gwahanol elfennau o brawf golwg ar yr un pryd, gan yr un person a/neu yn yr un lle. Rydym ni'n gwybod bod modelau profion golwg yn amrywio ar draws y DU - does dim model 'safonol' o brawf golwg, ac mae'r gofynion yn amrywio yn dibynnu ar ofynion contract y GIG fesul gwlad. Byddwn yn defnyddio'r gwaith ymchwil hwn i ystyried a oes angen i ni ddiweddaru datganiad 2013 ar brofi golwg.

Cyflawni ein huchelgeisiau

Byddwn yn parhau â'n dyletswydd gyhoeddus a'n hymrwymiad i ddatblygu EDI, sy'n sail i'n holl waith. Mae'r cynllun busnes hwn yn cyd-fynd â lansio ein strategaeth EDI ar gyfer 2025-30 i gefnogi'r strategaeth gorfforaethol pum mlynedd. Byddwn yn parhau i gyhoeddi adroddiad blynyddol sy'n ymdrin â'n gweithgareddau EDI fel cyflogwr a rheoleiddiwr, yn ogystal ag ystadegau ar gyfansoddiad demograffig ein cofrestryddion a thegwch ein penderfyniadau rheoleiddio.

Byddwn yn cynnal gweithdrefnau llywodraethu cadarn, gan gynnwys rhoi argymhellion ein hadolygiad llywodraethu ar waith, ymgymryd â holl benodiadau aelodau, a chefnogi gwaith ein Cyngor a phwyllgorau er mwyn sicrhau eu bod yn llywio prosesau gwneud penderfyniadau ac yn canfod a rheoli unrhyw risg yn briodol. Byddwn yn sefydlu Uned Cyflawni Prosiectau fel rhan o bedwaredd gyfarwyddiaeth barhaol newydd i sicrhau bod ein prosiectau mawr yn cael eu gweithredu'n dda ac yn darparu gwerth am arian. Byddwn yn edrych ar ffyrdd o gryfhau llais y defnyddiwr yn ein penderfyniadau i sicrhau bod anghenion cleifion a'r cyhoedd wrth galon ein dull rheoleiddio.

Byddwn yn adnewyddu ein dull o fonitro perfformiad, gan gynnwys drwy ddefnyddio basged o ddangosyddion i asesu cynnydd yn erbyn ein tri amcan strategol newydd. Byddwn yn parhau i fuddsoddi yn ein staff gyda strategaeth pobl newydd a fframwaith ymddygiad perfformiad newydd i barhau i greu diwylliant diddorol a chynhwysol lle mae pawb yn teimlo eu bod yn cael eu gwerthfawrogi a'u bod yn perthyn.

Ein rheolaethau mewnol, ein swyddogaeth archwilio a'n dull rheoli risg

Rheolaethau mewnol

Y tîm llywodraethu sy'n gyfrifol am fonitro cydymffurfiaeth â'n polisïau a'n gweithdrefnau, a chynghori ac adrodd ar hynny. Mae hyn yn cynnwys cynghori ar y polisi rheoli buddiannau, monitro ceisiadau llywodraethu gwybodaeth, ymateb i gwynion corfforaethol ac atgyfeiriadau codi llais (a elwir hefyd yn chwythu'r chwiban) a gweithgareddau cysylltiedig eraill.

Fe wnaethom ddiweddaru ein polisi cwynion corfforaethol ym mis Rhagfyr 2024 i symleiddio'r broses a'i gwneud yn haws i achwynwyr. Mae dwy haen i'r polisi. Mae gan achwynwyr hawl i gyfeirio cwyn nad ydynt wedi gallu ei datrys yn anffurfiol gyda'r tîm i gam un ar gyfer apêl. Os ydynt yn teimlo nad ydym wedi datrys y mater yng ngham un, gallant ofyn am apêl cam tri. Cyn mis Ionawr 2025, roedd tri cham i'r broses gwyno, er bod proses debyg yn berthnasol. Mae cam un o dan yr hen bolisi bellach wedi dod yn gam 'anffurfiol', cam dau bellach yn gam un a cham tri bellach yn gam dau. Oherwydd y newid yn y ffordd rydym yn cyfeirio at gwynion, rydym wedi rhannu'r data ar gyfer 2024-25 fel ei fod yn adlewyrchu'r newid mewn polisi.

Rhwng mis Ebrill 2024 a mis Rhagfyr 2024, cawsom:

Tri chais am apeliadau cam dau, un ohonynt wedi'i gadarnhau, un wedi'i gadarnhau'n rhannol ac un wedi'i gau oherwydd nad oedd yr achwynydd wedi ymateb i gais am ragor o wybodaeth.

Rhwng Ionawr 2025 a Mawrth 2025, cawsom:
Un cais am apêl cam un, a gafodd ei gadarnhau; ac
Un cais am apêl cam dau, na chafodd ei gadarnhau.

Mae hyn yn ostyngiad bach o'i gymharu â nifer y cwynion a gawsom yn 2023/24 (saith apêl cam dau a phedair apêl cam tri). Roedd cwynion a gadarnhawyd, neu a gadarnhawyd yn rhannol, yn nodi mai prydlondeb ein hymateb i'r mater gwreiddiol oedd y mater mwyaf cyffredin. Lle y cafodd cwynion eu cadarnhau, neu eu cadarnhau'n rhannol, mae'r gwersi a ddysgwyd wedi cael eu rhaeadru i reolwyr er mwyn gwella ein gwasanaethau.

Mae gennym hefyd bolisïau codi llais ar gyfer staff a chofrestryddion. Cyfeirir at y rhain weithiau fel polisïau chwythu'r chwiban mewn sefydliadau eraill. Cawsom bedwar atgyfeiriad

drwy ein hyrwyddwr codi llais yn 2024/25. Mae hyn yn ostyngiad sylweddol o gymharu â nifer yr atgyfeiriadau a gafwyd yn 2023/24, pan ddaeth deg atgyfeiriad i law. O'r pedwar a dderbyniwyd, gwnaed un yn ddienw drwy lythyr heb unrhyw wybodaeth gyswllt. Roedd y tri arall yn geisiadau am wybodaeth neu gyngor. Roedd un gan aelod o staff yn gofyn am gyngor, ac roedd dau gan gofrestryddion. Cyfeiriwyd un o'r atgyfeiriadau cofrestru at frysbennu ar gyfer asesiad. Cymeradwyodd y Cyngor bolisi 'rhyddid i leisio barn' newydd ar gyfer aelodau, gweithwyr a chyflogeion ym mis Rhagfyr 2025. Mae holl staff y Cyngor bellach wedi cwblhau hyfforddiant gorfodol sy'n berthnasol i'w rôl, ac mae'r polisi newydd yn cael ei wreiddio yn ein prosesau cynefino ar gyfer staff newydd hefyd.

Swyddogaeth archwilio mewnol

Mae'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid yn cefnogi'r Cyngor drwy adolygu trefniadau archwilio mewnol ac allanol y Cyngor Optegol Cyffredinol. Ymhlith ei gyfrifoldebau mae penodi'r archwilydd mewnol, cymeradwyo'r cynllun archwilio blynyddol ac adolygu canlyniadau'r archwiliadau a gynhaliwyd. Mae hefyd yn cael adroddiad blynyddol gan y swyddogaeth archwilio mewnol.

Yn 2024/25, yr archwilydd mewnol oedd TIAA. Cafodd y Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid yr adroddiad blynyddol ar 7 Mai 2025 a nododd Farn Flynyddol y Pennaeth Archwilio Mewnol:

"Mae TIAA yn fodlon, ar gyfer y meysydd a adolygwyd yn ystod y flwyddyn, bod gan y Cyngor Optegol Cyffredinol brosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu rhesymol ac effeithiol ar waith. Mae'r farn hon yn seiliedig yn unig ar y materion a ddaeth i sylw TIAA yn ystod yr adolygiadau archwilio mewnol a gynhaliwyd yn ystod y flwyddyn, ac nid yw'n farn ar bob elfen o'r prosesau rheoli risg, rheolaeth a llywodraethu, na'r hyfywedd ariannol parhaus, na'ch gallu i gyflawni rhwymedigaethau ariannol y mae'n rhaid eu cael gan y Cyngor Optegol Cyffredinol o'i ffynonellau sicrwydd amrywiol."

Rheoli risg

Mae ein dull o reoli risg wedi'i nodi yn ein polisi rheoli risg. Cafodd y polisi rheoli risg a'r datganiad parodrwydd i dderbyn risg eu cymeradwyo ddiwethaf gan y Cyngor ar 28 Mehefin 2022.

Credwn fod strategaeth a pholisi rheoli risg effeithiol yn hanfodol er mwyn cyflawni ein holl amcanion strategol ac yn rhan hanfodol o lywodraethu da.

Mae'r Cyngor a'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid (ARC) yn trafod ac yn adolygu'r prif risgiau ac ansicrwydd yn rheolaidd drwy gydol y flwyddyn. Mae ARC hefyd yn dadansoddi'r trefniadau ar gyfer rheoli risg, gan roi sicrwydd i'r Cyngor bod risgiau'n cael eu canfod a'u rheoli'n briodol. Mae hyn yn cynnwys cynghori'r Cyngor ar y sicrwydd a roddir mewn perthynas â risg a rheolaethau mewnol. I gynorthwyo gyda'r rôl hon, mae ARC yn cynhyrchu adroddiad blynyddol ar ei weithgareddau. Cafodd y diweddaraf o'r adroddiadau hyn ei roi i'r Cyngor ym mis Medi 2024.

Mae'r Uwch Dîm Rheoli yn monitro'r risgiau presennol a'r rhai sy'n datblygu yn rheolaidd ac yn pennu camau lliniaru. Rydym yn cofnodi ac yn monitro risgiau gweithredol drwy ein cofrestrau risg corfforaethol, cyfarwyddiaeth a phrosiect.

Rydym yn parhau i gynnal systemau a gweithdrefnau cadarn er mwyn lliniaru'r risg o fethu â chyflawni ein swyddogaethau statudol, sydd wrth wraidd diogelu'r cyhoedd. Mae hyn yn cynnwys, er enghraifft, rhoi sylw i'r risgiau canlynol:

- Methiant i gyflawni ein dyletswyddau o ran llywodraethu gwybodaeth a diogelwch gwybodaeth;
- Methiant i wneud gwelliannau i'r amserlen addasrwydd i ymarfer o'r dechrau i'r diwedd;
- Methiant gan ddarparwyr i fodloni gofynion addysg a hyfforddiant y Cyngor Optegol Cyffredinol ar gyfer cymwysterau cymeradwy cyn ac ar ôl cofrestru yn effeithiol; neu
- Mae'r gofrestr yn cynnwys yr wybodaeth anghywir, sy'n arwain at niwed i enw da a niwed posibl i gleifion a / neu gofrestryddion.

Mae sganio'r gorwel a bod yn effro i risgiau gweithredol a strategol sy'n datblygu yn rhan o'r gwaith o oruchwylio busnes yn barhaus. Mae hyn yn bwysig am fod rhai o'n risgiau allweddol yn dod o'r amgylchedd allanol, sy'n golygu ei bod yn rhaid i ni weithio gyda rhanddeiliaid i ddeall y risgiau a phennu'r camau y gallwn eu cymryd i'w rheoli.

Yn 2023-24, nododd yr adroddiad blynyddol fod galluogrwydd a gwytnwch gweithwyr yn risg gynyddol i'r Cyngor Optegol Cyffredinol. Rhoddwyd nifer o fesurau lliniaru ar waith yn 2024-25, fel y disgrifiwyd yn yr adroddiad. Llwyddodd y rhain i leihau risg ac rydym wedi gweld canlyniadau cadarnhaol mewn perthynas â chanlyniadau'r arolwg staff a gostyngiad yn nifer y staff sy'n siarad am atgyfeiriadau.

Y prif faes ansicrwydd mewn perthynas â rheoli risg yn 2024-25 oedd yr amgylchedd ariannol allanol. Mae hyn yn rhannol oherwydd newidiadau yn y dirwedd geowleidyddol, gan gynnwys cyhoeddi tariffau masnach gan lywodraeth yr Unol Daleithiau. Mae'r Cyngor wedi bod yn monitro perfformiad ei fuddsoddiadau'n agos gyda'i reolwr buddsoddi i leihau effaith amrywiadau mewn marchnadoedd stoc byd-eang. Roedd cynnydd yng nghyfraniadau yswiriant gwladol cyflogwyr hefyd wedi effeithio ar y Cyngor fel cyflogwr, a bydd wedi effeithio ar nifer o'i gofrestryddion. Mae pwysau economaidd ar gyflogwyr a newidiadau i bolisi a threthiant cyllidol gan lywodraeth y DU yn risgiau allweddol yn yr oes bresennol o ansicrwydd economaidd.

Mae risgiau mewnol yn cynnwys trosiant sylweddol aelodau'r Cyngor yn 2024-25, gyda dros hanner y Cyngor yn benodiadau newydd. Er y bydd aelodau newydd y Cyngor yn dod â chyfoeth o sgiliau, gwybodaeth ac arbenigedd, mae risgiau'n gysylltiedig â throsiant uchel ar lefel anweithredol, gan gynnwys colli gwybodaeth sefydliadol ac effaith ar ffyrdd sefydledig o weithio gyda'r weithrediaeth. Er mwyn lliniaru hyn, sicrhaodd y Cyngor fod ganddo raglen gynefino fanwl, gan gynnwys nifer o sesiynau wedi'u harwain gan aelodau'r Cyngor a adawodd y Cyngor Optegol Cyffredinol yn 2024-25. Bydd Cadeirydd y Cyngor, arweinydd y Cyngor ar gyfer datblygu aelodau, y Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd a'r Pennaeth Staff yn parhau i asesu anghenion datblygu aelodau'r Cyngor hyd at 2025-26.

2025-26 yw ein blwyddyn gyntaf o dan ein strategaeth gorfforaethol newydd. Byddwn yn diweddaru ein polisi rheoli risg a'n datganiad archwaeth risg i sicrhau eu bod yn parhau i gyd-fynd â'n strategaeth ac i ymateb i unrhyw feysydd o ansicrwydd.

Ein pobl

Yn 2024-25, parhaodd Pobl a Diwylliant i chwarae rhan bwysig yn y gwaith o gefnogi amcanion strategol y Cyngor a symud o strategaeth gorfforaethol 2020-2025 i'r strategaeth bum mlynedd nesaf.

Roedd y cymorth hwn yn canolbwyntio ar feithrin gweithlu medrus, amrywiol ac ymroddedig o weithwyr, aelodau ac ymgynghorwyr. Roedd mentrau pobl yn alinio â gweledigaeth strategol Addas ar gyfer y Dyfodol o ddarparu rheoleiddio o'r radd flaenaf a gwasanaeth rhagorol i gwsmeriaid.

Y gweithlu

Ar 31 Mawrth 2025, roeddem yn cyflogi 110 o weithwyr, gyda throsiant blynyddol o 17.3%, ychydig yn uwch na chyfartaledd y sector cyhoeddus ond yn welliant sylweddol ar y flwyddyn flaenorol, sef 32.2%. 13.7% oedd y trosiant gwirfoddol blynyddol.

Diwylliant

Roedd meithrin diwylliant cadarnhaol a chynhwysol yn parhau i fod yn flaenoriaeth allweddol drwy gydol y flwyddyn. Atgyfnerthwyd ein ffocws ar ymgysylltu â gweithwyr drwy'r adborth yn ein harolygon pwls a'n harolwg blynyddol o ymgysylltu â gweithwyr. Roedd canlyniadau arolwg ymgysylltu blynyddol 2024/25 yn dangos sgôr ymgysylltu cyffredinol o 75%, cynnydd o 14% ers 2023. Ein prif faes cryfder yw 'Rheolwyr llinell', sy'n sgorio uchaf gyda 90%, 4% yn uwch nag arolwg 2023 ac yn sylweddol uwch na'r holl normau.

Roedd canlyniadau arolwg pwls drwy gydol y flwyddyn hefyd wedi gwella'n gyson, gyda Sgôr Hyrwyddwr Net gweithwyr o 21.67 ym mis Mawrth 2025, o'i gymharu â 9.41 ym mis Medi, sy'n dangos bod boddhad gweithwyr yn 'dda' ac y byddai gweithwyr yn argymell y Cyngor fel lle da i weithio.

Mae'r arolygon pwls a'r arolwg ymgysylltu â gweithwyr blynyddol yn parhau i ddarparu gwybodaeth sy'n sail i gynllunio gweithredu ar draws cyfarwyddiaethau, gan helpu i gryfhau ein diwylliant a gwneud y Cyngor yn lle gwych i weithio. Y ffocws yw sicrhau bod yr enillion a wnaed yn 2024/25 yn cael eu cynnal yn ystod 2025.

Recriwtio a Chadw Staff

Yn ystod y flwyddyn, ymunodd 33 o bobl newydd â'r Cyngor Optegol Cyffredinol a gadawodd 19 y sefydliad.

Yn 2025/26, cawsom dros 20 o ymgyrchoedd recriwtio llwyddiannus, a oedd yn cynnwys

recriwtio mewnol a recriwtio uniongyrchol ac asiantaeth allanol, gan ddangos strategaeth caffael talent lwyddiannus a oedd yn cysoni anghenion gweithredol â'n strategaethau cyflogi.

Gyrru Perfformiad Uchel

Roedd eleni'n garreg filltir bwysig yn esblygiad ein dull rheoli perfformiad, drwy ddatblygu Fframwaith Ymddygiadau Perfformiad newydd.

Mae'r fframwaith wedi'i gynllunio i ategu'r gwaith o osod amcanion, ac mae'n cyflwyno dull clir a chyson o asesu 'beth' mae gweithwyr yn ei gyflawni a 'sut' maen nhw'n gwneud eu gwaith. Mae'r ffocws deuol hwn yn cefnogi ein nod o feithrin diwylliant perfformiad uchel, sy'n seiliedig ar ein gwerthoedd. Roedd y broses ddatblygu yn gydweithredol iawn, gydag ymgysylltiad cryf â gweithwyr drwyddi draw. Chwaraeodd gweithwyr ran hollbwysig yn ystod y cyfnod ymgynghori, gan ddarparu adborth gwerthfawr. Lluniodd y gweithgor traws-swyddogaethol a lefel y dull gweithredu a'r adnoddau ategol, gan sicrhau eu bod yn adlewyrchu ein gwerthoedd a'n ffyrdd o weithio.

Bydd y fframwaith yn cael ei wreiddio yng nghylch rheoli perfformiad 2025/26 ac yn cael ei gefnogi gan raglen beilot, datblygu gweithwyr a chanllawiau wedi'u teilwra.

Dysgu a Datblygu

Mae ein strategaeth dysgu a datblygu yn seiliedig ar ddadansoddiad cadarn o anghenion hyfforddi, ymgysylltu â rhanddeiliaid, a phroses sicrwydd ansawdd gref ar gyfer darparwyr dysgu a datblygu. Rydym yn mesur ei effaith drwy adborth, ac asesu aliniad datblygu sgiliau â nodau sefydliadol y Cyngor Optegol Cyffredinol.

Yn 2024/25, roedd datblygiad proffesiynol parhaus yn flaenoriaeth, ac fe wnaethom ddarparu rhaglen eang o hyfforddiant:

- Ymgymerodd 12 rheolwr â'r Hyfforddiant Rheoli Sylfaenol, i ddarparu sgiliau rheoli hanfodol a gwella galluogrwydd rheoli ar draws y Cyngor.
- Mynychodd 19 o'n gweithwyr benywaidd raglen RADA, 'Codi Llais â Hyder ac Effaith', yn unol â'n hymrwymiad parhaus i gynhwysiant. Cafodd y gweithdy hwn ei ddylunio'n benodol i fynd i'r afael â'r heriau unigryw y mae menywod yn aml yn eu hwynebu yn y gweithle, yn enwedig o ran hunan-barch, hunan-hyrwyddo, gwelededd a symud i rolau arwain yn hyderus. Er nad yw'r heriau hyn yn gyfyngedig i unrhyw un grŵp, mae gwaith ymchwil yn tynnu sylw at y ffaith y gall menywod wynebu rhwystrau ychwanegol yn y meysydd hyn. Drwy gynnig y gweithdy hwn, ein nod oedd rhoi adnoddau ymarferol i fenywod sy'n gweithio yn y Cyngor i ymdopi â'r heriau hyn, rhoi hwb i'w hyder, a sicrhau bod eu lleisiau'n cael eu clywed.

- Cwblhau hyfforddiant cydymffurfio gorfodol, yn bennaf ym maes Llywodraethu a TG.
- Cyflwyno ardystiadau uwch a dysgu gweithredol wedi'u teilwra i rolau penodol.
- Parhau i ddarparu calendr hyfforddi amrywiol, gan gefnogi anghenion datblygu craidd ac arbenigol.

Mae'r cyflawniadau hyn yn adlewyrchu ein hymrwymiad i welliant parhaus a'n gallu i addasu dysgu i ddiwallu anghenion sefydliadol.

Gwobrwyo a Chydnabyddiaeth

Yn 2024/25, fe wnaethom barhau i wreiddio'r polisi gwobrwyo a chydnabyddiaeth newydd, wedi'i gefnogi gan y bandiau cyflog diwygiedig, y pecyn buddion gwell a'r cynllun cydnabod a gyflwynwyd y flwyddyn flaenorol.

Mae ein Prif Weithredwr a'n Cofrestrydd yn arwain Cyfarfod Staff Llawn misol lle mae Gwobrau Cyrhaeddiad misol y Prif Weithredwr yn ffocws allweddol i bawb. Mae'r rhain yn ddathliad o'r rheini sydd wedi cael eu henwebu gan reolwyr a chydweithwyr am fyw ein gwerthoedd ac mae'n foment wirioneddol ysbrydoledig pan fydd dros 85% o gydweithwyr yn dod at ei gilydd yn rheolaidd i ddathlu llwyddiannau ei gilydd.

Llesiant Gweithwyr

Mae gweithio hyblyg ac ystwyth yn dal yn allweddol i'r ffordd rydym yn darparu ein gwasanaethau, gan ein bod yn credu bod hynny'n ffordd well o helpu i recriwtio a chadw gweithlu cytbwys, cymwysedig a daearyddol amrywiol o bob cwr o'r Deyrnas Unedig, yn ogystal ag annog cydbwysedd da rhwng bywyd a gwaith.

Bob mis, rydym yn parhau i neilltuo un diwrnod heb gyfarfodydd fel cyfle i bobl dreulio eu hamser yn gynhyrchiol fel y dymunant. Rydym hefyd yn darparu un Empower Hour, i arweinwyr rhwydwaith wneud gwaith cynllunio, cynnal sesiynau caeedig, a hyd yn oed cynnal digwyddiadau.

Yn ystod y flwyddyn ddiwethaf, yn ogystal â darparu amrywiaeth o adnoddau llesiant, fe wnaethom gynnal ymgyrch llesiant, gyda'r nod o gynnwys cydweithwyr mewn trafodaethau ystyrlon, myfyrio a gweithgareddau i ddathlu hapusrwydd a diolchgarwch.

Gwnaethom hefyd gynnal gweithgor i adolygu faint o amser y mae staff yn ei dreulio mewn gweithgorau a chyfarfodydd corfforaethol mewnol arferol. Yn ogystal â'r diwrnodau heb gyfarfodydd, roedd yr adolygiad hwn yn edrych ar gyfarfodydd rheolaidd ac yn nodi gweithgareddau eraill a fyddai'n cefnogi cyfarfodydd mwy cynhyrchiol.

Cydymffurfiaeth a Llywodraethiant

Dechreuodd adolygiad cynhwysfawr o statws cyflogaeth aelodau tua diwedd 2024/25 ar ôl i'r Cyngor gymeradwyo dyrannu cronfeydd strategol wrth gefn i'w alluogi. Roedd yr adolygiad hwn yn canolbwyntio ar asesu statws yr aelodau presennol a'r cyn-aelodau hynny y daeth eu tymor i ben ym mis Rhagfyr 2024. Daeth y gwaith hwn i'r casgliad bod Panelwyr Gwrandawiadau yn weithwyr ac mae'r adolygiad yn parhau i asesu statws aelodau eraill, gan gynnwys asesu rhwymedigaethau ariannol os yw hynny'n berthnasol, mewn perthynas â thâl gwyliau a phensiynau.

Roedd y prif ddiweddariadau'n cynnwys datblygu ein Polisi Aflonyddu Rhywiol a gwella ein Polisi Codi Llais a'n Polisi Diogelu Corfforaethol. Roedd y broses adolygu polisi yn ymgynghorol, gyda mewnbwn gan weithwyr mewn sawl adran a'r Grŵp Adolygu Polisi, i lunio canllawiau clir a hygyrch i weithwyr a rheolwyr.

Er mwyn ategu ein strategaeth 2025 i 2030, rydym wedi creu Cyfarwyddiaeth sy'n canolbwyntio ar Bobl a Gwelliant Parhaus. Mae hyn yn tanlinellu ein hymrwymiad i ganolbwyntio ar bobl a sicrhau bod ein pobl, ein hasedau mwyaf, wedi'u harfogi a'u paratoi i gyflawni eu gorau glas. Ein ffocws uniongyrchol ar gyfer 2025/26 yw gwreiddio ein Fframwaith Perfformiad ac Ymddygiadau, ac adolygiad o'n holl Bolisïau Pobl.

Ein strwythur a'n trefniadau llywodraethu a rheoli

Ein deddfwriaeth a'n rheoliadau llywodraethu

Mae'r Cyngor Optegol Cyffredinol wedi'i gyfansoddi fel corff corfforaethol o dan Ddeddf Optegwyr 1989, fel y'i diweddarwyd drwy ddeddfwriaeth ddiwygio a ddaeth i rym ar 30 Mehefin 2005.

Rydym hefyd wedi ein cofrestru fel elusen gan y Comisiwn Elusennau yng Nghymru a Lloegr (rhif cofrestru'r elusen 1150137).

Rydym yn atebol i Senedd y DU drwy'r Cyfrin Gyngor, i'n rheoleiddiwr, y Comisiwn Elusennau, ac i'n buddiolwyr.

Ein Cyngor

Y Cyngor yw corff llywodraethu'r Cyngor Optegol Cyffredinol, ac aelodau'r Cyngor yw ymddiriedolwyr yr elusen. Maent yn gyfrifol ar y cyd am gyfarwyddo busnes y Cyngor Optegol Cyffredinol, gan sicrhau ei fod yn ddiddyled, ac yn cyflawni ei amcanion elusennol er budd y cyhoedd.

Mae holl aelodau'r Cyngor yn rhannu'r un ddyletswydd o ran diogelu'r cyhoedd ac yn goruchwylio'r ystod lawn o brosesau rheoleiddio.

Prif swyddogaethau'r Cyngor yw:

- diogelu, hyrwyddo a chynnal iechyd, diogelwch a llesiant y cyhoedd;
- hyrwyddo a chynnal hyder y cyhoedd yn y proffesiynau a reoleiddir o dan Ddeddf Optegwyr 1989;
- hyrwyddo a chynnal safonau ac ymddygiad proffesiynol priodol ar gyfer aelodau'r proffesiynau hynny; a
- hyrwyddo a chynnal safonau ac ymddygiad priodol ar gyfer busnesau cofrestredig.

Mae ein Cyngor yn cynnwys 12 aelod, y mae chwech ohonynt yn gofrestryddion a chwech yn aelodau lleyg (gweler tudalen 28). Daw'r aelodau o Gymru, Lloegr, yr Alban a Gogledd Iwerddon. Mae bywgraffiadau i'w gweld ar ein gwefan.

Gwasanaethodd Dr Anne Wright CBE fel Cadeirydd drwy gydol 2024-25. Cafodd ei phenodi ar 18 Chwefror 2021 a chwblhaodd ei thymor pedair blynedd cyntaf yn ystod y flwyddyn. Cafodd ei hailbenodi gan y Cyfrin Gyngor am bedair blynedd arall (19 Chwefror 2025 - 18 Chwefror 2029).

Mae'r Cyngor yn penodi un o'i aelodau i weithredu fel Uwch Aelod o'r Cyngor (SCM). Mae'r Uwch Aelod o'r Cyngor yn adolygu perfformiad y Cadeirydd, yn glust i wrando ar y Cadeirydd ac yn gweithredu fel cyfryngwr i aelodau'r Cyngor, y Bwrdd Gweithredol a rhanddeiliaid yn ôl yr angen.

Penodwyd Clare Minchington yn Uwch Aelod o'r Cyngor o 1 Ionawr 2023 ymlaen a bu'n gweithredu yn y rôl honno drwy gydol 2024-25.

Ein strwythur llywodraethu

Er mwyn arfer ei bwerau, mae'r Cyngor yn dirprwyo rhai cyfrifoldebau i bwyllgorau sydd ag awdurdod a chylch gorchwyl wedi'u diffinio'n glir.

Roedd ein strwythur llywodraethu yn 2023-24 yn cynnwys pedwar pwyllgor anstatudol (Archwilio, Risg a Chyllid, Buddsoddi, Taliadau ac Enwebiadau) a phedwar pwyllgor Cyngor (Cwmnïau, Addysg, Cofrestru a Safonau). Gwnaeth y pedwar pwyllgor Cyngor (a elwir weithiau'n bwyllgorau statudol) gyfarfod ar y cyd fel Panel Cynghori a hefyd fel pwyllgorau ar wahân.

Mae cofnod presenoldeb aelodau'r Cyngor yng nghyfarfodydd y Cyngor a'r pwyllgorau,

a ffioedd a threuliau aelodau'r Cygnor, i'w gweld ar dudalen 28. Mae'r Cyngor wedi ymrwymo i gynnal y mwyafrif o'i fusnes yn gyhoeddus.

Dim ond os bydd un o'r amodau canlynol a nodir yn y rheolau sefydlog yn berthnasol y caiff busnes y cyngor ei gynnal yn breifat:

- unrhyw fater personol sy'n ymwneud â chofrestrai neu gais i gofrestru, cyflogai, aelod o'r Cyngor, aelod o banel neu bwyllgor, cynghorydd neu ymwelydd addysg presennol neu flaenorol;
- unrhyw fater yr ystyrir ei fod yn fasnachol sensitif, yn ddarostyngedig i fraint broffesiynol gyfreithiol neu'n berthnasol i atal neu ganfod troseddau ac erlyn troseddwyr;
- unrhyw wybodaeth a roddwyd i'r Cyngor Optegol Cyffredinol yn gyfrinachol;
- risg o natur ariannol neu wleidyddol (naill ai i'r Cyngor Optegol Cyffredinol neu i eraill) lle y byddai trafod y mater yn gyhoeddus yn gwaethygu'r risg;
- unrhyw fater arall y mae'r Cadeirydd a'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd yn ei ystyried yn un y mae angen ei drafod mewn cyfarfod cwbl gyfrinachol.

Mae'n ofynnol i holl aelodau'r Cyngor gymryd rhan mewn gweithgareddau eraill megis cynefino, sesiynau datblygu, strategaeth, perfformiad corfforaethol a gwerthuso. Mae'n ofynnol i holl aelodau'r Cyngor a'r pwyllgorau gymryd rhan mewn proses adolygu perfformiad. Ymgymerodd aelodau'r Cyngor â llawer iawn o waith recriwtio yn 2024-25. Cyrhaeddodd tua dwy ran o dair o'r aelodau (gan gynnwys aelodau'r Panel Gwrandawiadau, aelodau'r Cyngor ac aelodau'r pwyllgor) y cyfnod hiraf yn y swydd a ganiateir gan ddeddfwriaeth yn 2024-25.

Cynllun dirprwyo

Mae ein cynllun dirprwyo yn nodi'r swyddogaethau hynny a gedwir gan y

YR UWCH DÎM RHEOLI

Mae'r Cyngor yn dirprwyo'r cyfrifoldeb am benderfynu ar gyflogau a thaliadau i'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd a'r uwch dîm gweithredol (a elwir hefyd yn uwch dîm rheoli) i'r Pwyllgor Taliadau. Cynhelir proses arfarnu flynyddol yn unol â pholisi cyflogau a thaliadau'r sefydliad, a chaiff cyflogau eu meincnodi yn erbyn rheoleiddwyr eraill.

Caiff pwerau gwneud penderfyniadau eu dirprwyo i'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd o dan Ddeddf Optegwyr 1989 a chaiff pwerau eraill eu dirprwyo gan y Cyngor. Er mwyn arfer y pwerau hyn, caiff rhai eu dirprwyo gan y Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd i aelodau eraill o'r Weithrediaeth.

Ad-drefnwyd cyfrifoldebau'r Uwch Dîm Rheoli i gyd-fynd â strategaeth 2025-30. Mae wedi bod mewn grym ers 1 Ebrill 2025.

Ar gyfer 2024-25, roedd cyfrifoldebau'r Uwch Dîm Rheoli fel a ganlyn.

Philipsia Greenway
Roedd y Cyfarwyddwr Newid

Yn gyfrifol am:
- Datblygu profiadau cwsmeriaid
- Technoleg gwybodaeth
- Rhaglenni newid strategol

Yeslin Gearty
Roedd y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol

*Yn gyfrifol am:**
- Cyfleusterau
- Cyllid
- Adnoddau dynol
- Cofrestru
- Risg ac archwilio

**Tan fis Chwefror 2025*

Carole Auchterlonie
Y Cyfarwyddwr Gweithrediadau Rheoleiddio

Yn gyfrifol am:
- Brysbennu (gan gynnwys rheoli contractau'r Gwasanaeth Cwynion Defnyddwyr Optegol)
- Ymchwiliadau
- Gwrandawiadau
- Materion cyfreithiol

Steve Brooker
Y Cyfarwyddwr Strategaeth Rheoleiddio

Yn gyfrifol am:
- Cyfathrebu
- Strategaeth Addysg a DPP
- Gweithrediadau Addysg a DPP
- Strategaeth, polisi a safonau

Caiff yr uwch dîm rheoli, y Cyngor a'i bwyllgorau eu cefnogi gan y tîm llywodraethu. Y Pennaeth Staff sy'n gyfrifol am y swyddogaeth llywodraethu, ac mae'n adrodd yn uniongyrchol i'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd.

Cyngor, a ddirprwyir i bwyllgor, neu a ddirprwyir i'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd. Gall y Cyngor ddirprwyo unrhyw rai o'i swyddogaethau, ar wahân i gymeradwyo rheolau.

Llywodraethu effeithiol

Mae'r Cyngor Optegol Cyffredinol wedi mabwysiadu'r Cod Llywodraethu Elusennau fel y dull ar gyfer asesu ei effeithiolrwydd. Cynhaliwyd yr hunanwerthusiad diweddaraf ym mis Rhagfyr 2024, ac roedd y sefydliad o'r farn ei fod wedi cydymffurfio â'r rhan fwyaf o'r arferion a argymhellir yn y cod. Lle nad yw wedi gwneud hynny, gwnaeth yr asesiad nodi'r camau nesaf i'w cymryd er mwyn sicrhau cydymffurfiaeth neu esbonio sut roedd yn cyflawni canlyniadau allweddol y cod drwy ddull arall.

Yn ogystal â mabwysiadu'r hunanasesiad, gwnaethom ddechrau cynnal adolygiad llywodraethu tymor hir yn 2022-23. Amcan datganedig yr adolygiad hwn oedd sicrhau bod strwythurau, polisïau a gweithdrefnau llywodraethu'r Cyngor Optegol Cyffredinol yn ei alluogi i gyflawni ei amcanion strategol a'i swyddogaethau statudol er budd y cyhoedd.

Mae'r adolygiad hwn wedi arwain at newidiadau i bolisïau a gweithdrefnau, gan gynnwys:

- polisïau newydd ar gyfer rhyddid i godi llais a diogelu; a
- diweddaru cylch gorchwyl y pwyllgorau anstatudol (Archwilio, Cyllid a Risg, Buddsoddi, Taliadau ac Enwebiadau).

Yn 2024-25, roedd y gwaith hwn yn canolbwyntio'n bennaf ar adolygu dogfennau llywodraethu allweddol fel y cynllun dirprwyo a chylch gorchwyl y pwyllgor. Bydd hyn yn parhau yn 2025-26, gydag adolygiad o archebion sefydlog a'r cynlluniau dirprwyo ar gyfer swyddogaethau gweithredol a swyddogaethau'r Cyngor.

Ymddygiad aelodau

Mae gan aelodau'r Cyngor (yn eu rôl fel ymddiriedolwyr) ac aelodau'r pwyllgorau ddyletswydd i lynu wrth saith egwyddor bywyd cyhoeddus (a elwir hefyd yn egwyddorion Nolan):

- Anhunanoldeb
- Uniondeb
- Gwrthrychedd
- Atebolrwydd
- Didwylledd
- Gonestrwydd
- Arweinyddiaeth

Mae hyn yn cynnwys cyfrifoldeb i wneud y canlynol:

- Gweithredu'n ddiduedd ac yn wrthrychol;
- Cymryd camau i osgoi rhoi eu hunain mewn sefyllfa lle mae eu buddiannau personol yn gwrthdaro â'u dyletswydd i weithredu er budd yr elusen, oni fyddant wedi'u hawdurdodi i wneud hynny;
- Cymryd camau i osgoi unrhyw wrthdaro rhwng buddiannau sy'n deillio o fod yn aelodau o sefydliadau eraill neu'n gysylltiedig â sefydliadau neu unigolion eraill.

Er mwyn gwneud hyn yn gwbl dryloyw, rydym yn cyhoeddi cofrestr o fuddiannau aelodau'r Cyngor a'r pwyllgorau ar ein gwefan.

Ni chafodd unrhyw gwynion ynghylch ymddygiad aelodau eu hatgyfeirio drwy bolisi cwynion corfforaethol y Cyngor Optegol Cyffredinol yn 2024/25.

Datganiad y Pwyllgor Taliadau 2024/25: taliadau i aelodau a chyfarwyddwyr

Mae'r Cyngor wedi dirprwyo'r cyfrifoldebau canlynol i'r Pwyllgor Taliadau:

- Cynghori'r Cyngor ar dalu ffioedd i aelodau;
- Cynghori'r Cyngor ar y broses o benodi neu ddiswyddo'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd (neu'r Prif Weithredwr neu'r Cofrestrydd os yw'r swyddogaethau hyn yn cael eu cyflawni gan ddau ddeiliad swydd gwahanol);
- Rhoi sicrwydd i'r Cyngor bod prosesau digonol ar waith ar gyfer pennu trefniadau talu, gwobrwyo a rheoli perfformiad ar gyfer y Bwrdd Gweithredol, a'u bod yn cyd-fynd â gwerthoedd ac egwyddorion y Cyngor Optegol Cyffredinol;
- Cymeradwyo lefel y taliadau a wneir mewn perthynas â phensiynau, arian rhodd neu flwydd-daliadau i'r Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd ac aelodau eraill o'r Uwch Dîm Rheoli;
- Cymeradwyo'r broses arfarnu ar gyfer y Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd ac aelodau eraill o'r Uwch Dîm Rheoli;
- Cymeradwyo adrannau perthnasol o'r adroddiad blynyddol mewn perthynas â thaliadau a threuliau aelodau'r Cyngor, gan sicrhau eu bod yn bodloni gofynion arferion gorau;
- Cymeradwyo datganiad yn yr adroddiad blynyddol ynglŷn â'i aelodaeth, ei rôl a'i gylch gwaith ar gyfer y flwyddyn flaenorol;
- Cymeradwyo'r polisi treuliau; a
- Sicrhau bod yr holl bolisïau a gwaith o fewn cylch gwaith y pwyllgor yn ystyried ac yn hyrwyddo gwerthoedd y Cyngor a'i ymrwymiad i gydraddoldeb, amrywiaeth a chynhwysiant.

Yn 2024-25, roedd y Pwyllgor Taliadau yn cynnwys:

- Clare Minchington (Uwch Aelod o'r Cyngor a chadeirydd y pwyllgor ers 1 Ionawr 2023, aelod lleyg o'r Cyngor);
- Josie Forte (aelod o'r pwyllgor ers 1 Ionawr 2023, aelod cofrestredig o'r Cyngor);
- Nigel Sully (aelod o'r pwyllgor ers 1 Ebrill 2022, aelod annibynnol).

Er mwyn cyflawni ei swyddogaethau, cyfarfu ar bedwar achlysur yn 2024-25: 30 Ebrill 2024; 9 Medi 2024; 10 Chwefror 2025 a 24 Mawrth 2025.

Yn 2024-25, cyflawnodd ei ddyletswyddau drwy adolygu'r polisi a'r atodlen ffioedd aelodau, a gymeradwywyd gan y Cyngor ar 18 Mawrth 2025. Roedd hyn yn cynnwys diwygiad i adlewyrchu cyfrifoldebau ychwanegol Cadeirydd ARC.

Argymhellodd y Pwyllgor ddiweddariadau i'w gylch gorchwyl yn dilyn adolygiad. Cymeradwywyd y rhain gan y Cyngor ar 11 Rhagfyr 2024.

Yn ogystal, aeth y Pwyllgor ati i adolygu'r broses arfarnu ar gyfer y Prif Weithredwr a'r Cofrestrydd ac aelodau eraill o'r Uwch Dîm Rheoli, gan gynnwys canlyniad y broses. Mae'r Pwyllgor wedi bodloni ei hun bod lefel y taliadau ym mhob achos yn gymesur a bod y polisïau a'r penderfyniadau yn cyd-fynd â gwerthoedd y Cyngor Optegol Cyffredinol.

Adroddir ar lefel y taliadau i aelodau'r Cyngor a'r Uwch Dîm Rheoli yn adran tri yr adroddiad blynyddol (tudalen 49).

CYFARWYDD

	Aelod Cofrestredig neu Aelod Lleyg	Lleoliad Cartref	Ffioedd gan gynnwys TAW £	Treuliau £	Presenoldeb yng Nghyfarfodydd y Cyngor	Presenoldeb yng Nghyfarfodydd Pwyllgorau a'r Panel Cynghori
Dr Anne Wright CBE	Aelod Lleyg (Cadeirydd)	Lloegr	50,000	Dim	6 allan o 8	Enw – 4 allan o 4
Sinead Burns*	Aelod Lleyg	Gogledd Iwerddon	6,981	502.83	3 allan o 4	ARC – 2 allan o 2
Kathryn Foreman**			6,981	Dim	2 allan o 4	ARC – 2 allan o 2 PC – 1 allan o 1
Josie Forte	Aelod Cofrestredig	Lloegr	13,962	Dim	8 allan o 8	PC – 3 allan o 3 Tal – 4 allan o 4
Mike Galvin	Aelod Lleyg	Lloegr	13,962	Dim	6 allan o 8	ARC – 6 allan o 6 PC – 3 allan o 3
Lisa Gerson	Aelod Cofrestredig	Cymru	13,962	Dim	8 allan o 8	Enw – 4 allan o 4 PC – 3 allan o 3
Ken Gill	Aelod Lleyg	Lloegr	13,962	228.99	6 allan o 8	ARC – 5 allan o 6
Clare Minchington	Aelod Lleyg	Lloegr	16,462	101.29	8 allan o 8	Tal – 4 allan o 4
Frank Munro	Aelod Cofrestredig	Yr Alban	13,962	627.46	8 allan of 8	ARC – 4 allan o 6
Tim Parkinson	Aelod Lleyg	Lloegr	13,962	227.13	8 allan o 8	Budd – 2 allan o 2 PC – 3 allan o 3
Hema Radhakrisnan	Aelod Cofrestredig	Lloegr	13,962	Dim	8 allan of 8	PC – 3 allan o 3
Roshni Samra	Aelod Cofrestredig	Lloegr	13,962	93.49	8 allan o 8	PC – 2 allan o 3
William Stockdale	Aelod Cofrestredig	Gogledd Iwerddon	13,962	Dim	8 allan o 8	Enw – 3 allan o 4 PC – 3 allan o 3

Allwedd

Dim ond pan fydd aelod unigol wedi'i benodi'n aelod o bwyllgor neu'n gadeirydd y caiff presenoldeb ei gyfrif. Gwnaeth rhai aelodau newid pwyllgorau, neu ymddiswyddo fel aelodau o'r Cyngor, yn ystod y flwyddyn ariannol, a dim ond nifer y cyfarfodydd roedd disgwyl iddynt eu mynychu y bydd yr ystadegau'n ei ddangos.

Mae taliad Uwch Aelod o'r Cyngor wedi'i bennu ar £16,462. Rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025, cafodd y rôl hon ei chyflawni gan Clare Minchington.

Mae'n ofynnol i holl aelodau'r Cyngor gymryd rhan mewn digwyddiadau eraill fel diwrnodau strategaeth, gwerthusiadau ac arfarniadau perfformiad, na fyddant yn cael tâl ychwanegol amdanynt ac na chânt eu cynnwys yn y ffigurau presenoldeb.

Pwyllgorau

ARC Archwilio, Risg a Chyllid
Budd Buddsoddi
Enw Enwebiadau
Tal Taliadau

Panel

PC Cynghori

* ymddiswyddodd ar 30 Medi 2024
** penodwyd ar 01 Hydref 2024

Manylion cyfeirio a gweinyddol

Y Cyngor Optegol Cyffredinol yw'r rheoleiddiwr statudol ar gyfer y proffesiynau optegol yn y DU ac mae wedi'i gyfansoddi fel corff corfforaethol o dan Ddeddf Optegwyr 1989, fel y'i diweddarwyd gan ddeddfwriaeth ddiwygio adran 60 a ddaeth i rym ar 30 Mehefin 2005. Ar 12 Rhagfyr 2012, cofrestrwyd y Cyngor Optegol Cyffredinol fel elusen gan y Comisiwn Elusennau yng Nghymru a Lloegr (rhif cofrestru'r elusen 1150137). Mae swyddfa gofrestredig y Cyngor Optegol Cyffredinol wedi'i lleoli ar Lawr 29, One Canada Square, Canary Wharf, Llundain E14 5AA.

Bancwyr	Lloyds Banking Group (yn cynnwys Bank of Scotland) *4ydd Llawr, 25 Gresham Street, Llundain, EC2V 7HN*
Archwilwyr mewnol	TIAA Ltd (o 31 Mawrth 2020) *Artillery House, Fort Fareham, Newgate Lane, Fareham, PO14 1AH*
Archwilwyr allanol	HaysMac LLPP *10 Queen Street Place, Llundain, EC4R 1AG*
Cynghorwyr buddsoddi	Royal Bank of Canada Brewin Dolphin Limited *12 Smithfield Street, Llundain, ECIA 9BD*

CYNGOR

Anne Wright *(Cadeirydd)*	Penodwyd 19 Chwefror 2021 i 18 Chwefror 2025, ailbenodwyd 19 Chwefror 2025 i 18 Chwefror 2029
Sinead Burns	Ailbenodwyd ar 1 Hydref 2020 tan 30 Medi 2024
Kathryn Foreman	Penodwyd ar 1 Hydref 2024 tan 30 Medi 2029
Josie Forte	Ailbenodwyd ar 1 Ebrill 2021 tan 31 Mawrth 2025
Mike Galvin	Ailbenodwyd ar 1 Ebrill 2021 tan 31 Mawrth 2025
Lisa Gerson	Penodwyd ar 1 Mai 2021 tan 30 Ebrill 2025, cadarnhawyd ei hailbenodiad ar gyfer 1 Mai 2025 – 30 Ebrill 2029
Ken Gill	Penodwyd ar 1 Ionawr 2023 tan 31 Rhagfyr 2027
Clare Minchington	Ailbenodwyd ar 1 Ebrill 2021 tan 31 Mawrth 2025
Frank Munro	Penodwyd ar 5 Gorffennaf 2021 tan 4 Gorffennaf 2025, cadarnhawyd ei ailbenodiad ar gyfer 5 Gorffennaf 2025 – 4 Gorffennaf 2029
Tim Parkinson	Ailbenodwyd ar 16 Ebrill 2024 tan 15 Ebrill 2028
Hema Radhakrishnan	Penodwyd ar 15 Mawrth 2024 tan 14 Mawrth 2028
Roshni Samra	Ailbenodwyd ar 1 Ebrill 2021 tan 31 Mawrth 2025
William Stockdale	Penodwyd ar 1 Ionawr 2023 tan 31 Rhagfyr 2027

YR UWCH DÎM RHEOLI

Leonie Milliner	Prif Weithredwr a Chofrestrydd
Carole Auchterlonie	Cyfarwyddwr Gweithrediadau Rheoleiddio
Steve Brooker	Cyfarwyddwr Strategaeth Rheoleiddio
Yeslin Gearty	Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol (hyd at 24 Chwefror)
Philipsia Greenway	Cyfarwyddwr Newid

ADRAN 2

EIN HADRODDIAD ADDASRWYDD I YMARFER

Beth yw addasrwydd i ymarfer?

Bydd cofrestrai yn addas i ymarfer, hyfforddi neu gynnal busnes os bydd ganddo'r sgiliau, yr wybodaeth, yr iechyd a'r cymeriad perthnasol i wneud ei waith a / neu ymarfer yn ddiogel.

Mae'r Safonau'n diffinio'r safonau ymddygiad a pherfformiad y disgwylir i gofrestryddion eu cyrraedd. Un o'n swyddogaethau craidd yw ymchwilio a gweithredu pan fydd amhariad posibl ar addasrwydd cofrestryddion i ymarfer, hyfforddi neu gynnal busnes.

Sut y byddwn yn delio â phryderon

Gall unrhyw un godi pryder gyda ni os ydynt o'r farn nad yw cofrestrai yn addas i ymarfer (neu hyfforddi neu redeg busnes sydd wedi'i gofrestru â'r Cyngor Optegol Cyffredinol) a chaiff pryderon eu rhannu â ni gan aelodau o'r cyhoedd, cleifion, gofalwyr, cyflogwyr, yr heddlu a chofrestryddion eraill. Os cawn wybodaeth a allai godi amheuaeth ynghylch addasrwydd cofrestrai, efallai y bydd angen i ni ymchwilio.

Trosolwg o'n perfformiad addasrwydd i ymarfer

- Wedi diwallu holl Safonau Rheoleiddio Da y PSA ar gyfer addasrwydd i ymarfer am y drydedd flwyddyn yn olynol;
- Wedi cyflawni sicrwydd ansawdd cadarnhaol drwy'r archwiliad annibynnol blynyddol o benderfyniadau;
- Wedi sicrhau sgôr sicrwydd sylweddol o'n harchwiliad mewnol sy'n ymwneud â chyfathrebu â rhanddeiliaid;
- Wedi gweithredu system rheoli achosion newydd a pharhau i wella ymhellach sut rydym yn rheoli ac yn adrodd ar ein perfformiad; ac

PENDERFYNIADAU EIN PWYLLGOR ADDASRWYDD I YMARFER

Canlyniad	Nifer y canlyniadau
Dim camau pellach / dim achos i'w ateb	8
Wedi canfod camymddwyn ond dim amhariad	2
Amhariad heb gosb	0
Rhybudd	0
Dirwyon	0
Cofrestriad amodol	3
Diarddeliad dros dro	21
Dilead	6
Cynnig o ddim tystiolaeth wedi'i dderbyn	0
Aros	0
Cyfanswm	42

- Wedi gweithredu argymhellion adolygiad annibynnol ar gyfer gwell effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd yn ein gweithrediadau gwrandawiadau.

Brysbennu

Gwnaethom dderbyn mwy o bryderon yn 2024/25 o gymharu â'r flwyddyn flaenorol (464 yn 2024/25 o gymharu â 405 yn 2023/24 – cynnydd o 13.58%). Gwnaethom agor 137 o ymchwiliadau newydd, sy'n cynrychioli cyfradd drosi o 29% (o gymharu â 32% y flwyddyn flaenorol).

Roedd oddeutu 42% o'r pryderon a ddaeth i law yn ymwneud â materion clinigol; roedd 32% yn ymwneud ag ymddygiad cofrestryddion, ac roedd y gweddill (26%) yn gymysgedd o faterion yn ymwneud ag euogfarnau, iechyd a busnes.

Ymchwiliadau

Dros y flwyddyn ddiwethaf, gwelsom gynnydd o 21.4% yn ein llwyth achos ymchwiliadau, o 126 ar ddiwedd 2023/24 i 153 ar ddiwedd 2024/25.

Gan gydnabod pwysigrwydd canlyniadau amserol, yn enwedig ar gyfer achosion hirsefydlog, rydym wedi canolbwyntio ar fwrw ymlaen ag ymchwiliadau hŷn drwy'r system. Mae'r newid strategol hwn wedi effeithio ar rai o'n hamseroedd cynnydd achosion:

- Roedd yr oedran canolrifol ar gyfer ymchwiliadau agored wedi cynyddu 25% (o 31 wythnos yn 2023/24 i 39 wythnos yn 2024/25), ac roeddem wedi sicrhau bod achosion hŷn yn cael sylw priodol;
- Cododd yr amser canolrifol i benderfyniad archwilydd achos 34%, o 41 wythnos i 55 wythnos, wrth i ni flaenoriaethu ymchwiliadau mwy cymhleth a hŷn i gefnogi canlyniadau teg a chytbwys;
- Cyrhaeddodd 29% o ymchwiliadau newydd y cam sylwadau o fewn 30 wythnos;
- Cyrhaeddodd 46% o ymchwiliadau newydd y cam sylwadau o fewn 40 wythnos;
- Gwelsom hefyd gynnydd o 10.2% yn nifer yr achosion a gyfeiriwyd at wrandawiadau, o 39 yn 2023/24 i 43 yn 2024/25;
- Cwblhawyd 58% o achosion o fewn 78 wythnos, cynnydd o 52% o gymharu â'r flwyddyn flaenorol.

Erbyn diwedd y flwyddyn, bu cynnydd mewn achosion agored a oedd dros flwydd oed (54 o achosion ar ddiwedd 2023/24 o gymharu â 93 o achosion ar ddiwedd 2024/25).

O'r 93 o bryderon sydd wedi bod ar agor ers mwy na blwyddyn, mae 63% ar y cam archwilydd ar ôl yr achos, felly maent un ai'n cael eu paratoi ar gyfer datgelu cyn gwrandawiad, mae gwrandawiad wedi'i drefnu ar eu cyfer, neu maent yn aros am ddyddiad gwrandawiad.

Roedd cyfradd atgyfeirio archwilwyr achos at bwyllgor addasrwydd i ymarfer yn uwch nag yn y flwyddyn flaenorol; y gyfradd atgyfeirio dreigl ar ddiwedd 2024/25 oedd 44% o gymharu â 42% yn 2022/23.

Gan gynnwys penderfyniadau archwilwyr achos, y gyfradd derfynu ganolrifol ar ddiwedd y flwyddyn oedd 71 wythnos (72 wythnos yn 2023/2024).

Gwrandawiadau

- 71 wythnos oedd y canolrif, o'r dechrau i'r diwedd, ar gyfer pob penderfyniad terfynol.
- Roeddem wedi trefnu 333 o ddiwrnodau gwrandawiad. Er bod hyn 84 yn llai na'r flwyddyn flaenorol, fe wnaethom gau 42 prif wrandawiad yn llwyddiannus.
- Trefnwyd gwrandawiadau o fewn 30 wythnos mewn 71% o achosion..

Parhaodd ein tîm gwrandawiadau i gefnogi digwyddiadau o bell ac wyneb yn wyneb. Cafodd 85% o'n prif ddigwyddiadau, a 98% o'n digwyddiadau eraill, eu clywed o bell.

Yn 2024/25, gwnaeth y pwyllgor addasrwydd i ymarfer ystyried 46 o brif wrandawiadau, gan ddatrys 42 o achosion, o gymharu â 48 o achosion yn 2023/24. Cafodd 3 achos oedd wedi'u trefnu eu clywed yn rhannol yn ystod 2024/25, o gymharu ag 8 yn 2023/24.

ADRAN 3

CYFRIFON

Ein Hadroddiad Cyllid

Adolygiad Ariannol o'r Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2025

Mae adran 32 (2) o Ddeddf Optegwyr 1989 yn datgan y dylai "cyfrifon y Cyngor ar gyfer pob blwyddyn ariannol gael eu harchwilio gan archwilwyr a benodir ganddo ac y dylent, cyn gynted ag y bo modd ar ôl iddynt gael eu harchwilio, gael eu cyflwyno a'u gosod gerbron Senedd y DU". Mae'r Cyngor yn paratoi adroddiad ariannol blynyddol sy'n nodi ei sefyllfa ariannol, ac yn ei gyflwyno i'r llywodraeth graffu arno.

Cyfarfu'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid (ARC) chwe gwaith eleni, gan ganolbwyntio ar archwilio a risg mewn tri chyfarfod ac ar gyllid yn y cyfarfodydd eraill. Gwnaeth y pwyllgor adolygu systemau rheolaethau ariannol mewnol y Cyngor a chafodd adroddiad blynyddol gan yr archwilwyr mewnol ac allanol. Gwnaeth hefyd adolygu perfformiad ariannol, rheolaethau gweithredol a chydymffurfiaeth, a threfniadau rheoli risg.

Ar ddechrau 2024-25, roedd gan y Cyngor gyllideb a oedd yn adennill costau ar gyfer gweithrediadau busnes fel arfer, ac a oedd yn cynnwys cynlluniau pellach ar gyfer buddsoddi £1.2m o gronfeydd wrth gefn dynodedig ar brosiectau strategol ac achosion cyfreithiol cymhleth, gan anelu at ddiffyg net o £0.9m. Roedd y canlyniadau gwirioneddol ar gyfer y flwyddyn wedi gwella'r disgwyliadau cyllidebol £0.2m, canlyniad nifer o ffactorau, gan gynnwys oedi mewn gwariant sy'n ymwneud â TG a chyfleusterau oherwydd ein penderfyniad i symud swyddfa yn 2025-26, arbedion mewn costau gwrandawiadau, a pheidio â chael cynifer o achosion addasrwydd i ymarfer cymhleth â'r disgwyl. O ganlyniad, daeth y perfformiad ariannol ar gyfer y flwyddyn (wedi'i fesur yn ôl incwm net) i ben gyda diffyg o £0.7m.

Yr incwm ar gyfer y flwyddyn oedd £12.2m (£11.2m yn 2023/24); roedd £11.7m (£10.8m yn 2024/25) yn gysylltiedig â ffioedd adnewyddu blynyddol. Gwelodd ein portffolio buddsoddi gynnydd bach mewn gwerth yn 2024/25, o £9.3m i £9.4m.

Yn ystod y flwyddyn, aethom i wariant o £13.1m (£12m yn 2023/24). Roedd y cynnydd mewn gwariant yn deillio o gyflawni ein cynllun busnes diwygiedig a'n cyllideb ar gyfer y flwyddyn.

Rydym yn parhau i gynnal safle cadarn o ran adnoddau arian parod a buddsoddiadau, ac felly mae'n rhesymol i'r ymddiriedolwyr ddisgwyl bod digon o adnoddau ar gael i barhau i fodoli fel busnes gweithredol yn y dyfodol rhagweladwy.

Polisi cronfeydd wrth gefn

Y Cyngor sy'n gyfrifol am wneud penderfyniadau ynghylch y lefel briodol o gronfeydd wrth gefn i'r sefydliad eu dal. Mae hyn er mwyn sicrhau bod lefel ddarbodus o gronfeydd wrth gefn ar gael i ddarparu ar gyfer amrywiadau annisgwyl mewn patrymau gwariant neu incwm, neu i ariannu gwariant eithriadol yn y dyfodol. Bydd y Cyngor yn adolygu'r cronfeydd wrth gefn hyn o leiaf unwaith y flwyddyn, ar adeg pennu'r gyllideb ar gyfer pob blwyddyn ariannol mewn ymgynghoriad â'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid a'r Pwyllgor Buddsoddi.

Cafodd y polisi cronfeydd wrth gefn ei adolygu a'i ddiweddaru yn ystod 2023/24, gyda mân newidiadau'n cael eu gwneud gan ein bod yn bwriadu cynnal adolygiad llawn o'r polisi yn 2025-26 i gefnogi'r gwaith o wireddu ein cynllun corfforaethol pum mlynedd nesaf.

Mae ein holl gronfeydd wrth gefn yn anghyfyngedig ac, ar 31 Mawrth 2025, cyfanswm y cronfeydd wrth gefn oedd £8.0m (£8.7m yn 2023/24). Yr ystod darged ar gyfer

cronfeydd heb eu dynodi, yn unol â'r polisi cronfeydd wrth gefn, yw rhwng £2.3m a £4.3m. Ar 31 Mawrth 2025, roedd cyfanswm y cronfeydd heb eu dynodi ar ôl didynnu'r asedau sefydlog diriaethol o fewn yr ystod hon, ar lefel o £3.0m (£3.8m yn 2022/23).

Wrth bennu'r polisi cronfeydd wrth gefn, mae'r Cyngor wedi nodi tair cronfa wrth gefn ddynodedig: y gronfa achosion addasrwydd i ymarfer cymhleth, y gronfa strategol, a'r gronfa seilwaith / dadfeiliadau. Pwrpas y gronfa achosion addasrwydd i ymarfer cymhleth (£0.6m) yw lliniaru'r risg y bydd costau cyfreithiol achosion cymhleth uchel eu gwerth yn codi uwchlaw'r lefelau y cynlluniwyd ar eu cyfer. Mae'r gronfa strategol (£3m) yn cefnogi'r gwaith o gyflawni prosiectau a mentrau penodol a amlinellir yng nghynlluniau busnes y Cyngor Optegol Cyffredinol. Bwriad y gronfa seilwaith / dadfeiliadau (£1.0m) yw cronni arian ar gyfer datblygu seilwaith pan fydd y Cyngor Optegol Cyffredinol yn gadael ei safle presennol ar ddiwedd cyfnod y les.

Yn ystod y flwyddyn, gwariwyd £1.2m (£0.9m yn 2023/24) o'r gronfa strategol ar gyfer prosiectau strategol. Y prosiectau strategol hynny yw'r adolygiad strategol addysg (ESR), y prosiect Rheoli Newid tair blynedd a ddaeth i ben yn llwyddiannus ddiwedd y flwyddyn, ein buddsoddiad digidol mewn system rheoli achosion newydd, gwaith ymchwil ar brofi golwg i lywio opsiynau polisi, buddsoddi yn natblygiad ein pobl, gan gynnwys ailwampio ein harferion gwobrwyo a chydnabyddiaeth, a'r prosiect statws aelod. Mae sawl un o'r prosiectau hyn yn rhaglenni gwaith aml-flwyddyn. Mae pob prosiect sy'n cael ei ariannu gan y cronfeydd strategol yn cael ei gymeradwyo gan y Cyngor ac wedi'i gynllunio i wireddu manteision hirdymor.

Gwariwyd £0.2m o'r gronfa seilwaith a dadfeiliadau ar brosiect swyddfeydd y dyfodol. Bydd y prosiect yn parhau yn 2025-26, a byddwn yn adolygu'r lefelau cronfeydd wrth gefn gyda'r diweddariad i'r polisi cronfeydd wrth gefn yn 2025-26.

Cafodd gwerth £0.01m o dreuliau eu cofnodi fel costau cyfreithiol cymhleth yn ystod y flwyddyn ac fe'u hariannwyd drwy'r gronfa costau cyfreithiol.

Caiff y polisi cronfeydd wrth gefn ei adolygu bob tair blynedd, er mwyn ein galluogi i reoli risgiau ariannol a chreu capasiti ar gyfer prosiectau strategol hirdymor. Rydym yn cadw cronfeydd wrth gefn ar lefel briodol, yn unol â chanllawiau'r Comisiwn Elusennau.

Polisi buddsoddi

Gwelwyd cynnydd bach yn ein portffolio buddsoddi yn 2024/25. Rydym yn parhau i weld ansefydlogrwydd yng ngwerth ein buddsoddiadau ar y farchnad. Fodd bynnag, mae ein cronfeydd wrth gefn yn fwy na digon i dalu am ein prosiectau strategol a sicrhau ein bod yn parhau i fod yn fusnes gweithredol.

Mae'r polisi cyfalaf gweithio yn cydnabod bod yn rhaid sicrhau bod yr holl adneuon yn ddiogel ac yn hylifol, ac nad ydynt yn agored i risg arian cyfred. Mae'r datganiad polisi buddsoddi yn cydnabod anghenion ychwanegol y Cyngor Optegol Cyffredinol, wrth i ni geisio sicrhau bod cronfeydd yn darparu enillion rhesymol o fewn proffiliau risg derbyniol. Cafodd y Polisi Buddsoddi ei gymeradwyo gan y Cyngor ar 11 Rhagfyr 202 ac mae'n cael ei adolygu'n flynyddol gan y Pwyllgor Buddsoddi. Cynhaliwyd yr adolygiad diwethaf ar 12 Tachwedd 2024.

Mae gan yr ymddiriedolwyr bwerau buddsoddi eang a amlinellir yn Neddf Ymddiriedolwyr 2000, sy'n cynnwys y pŵer i ddirprwyo rhai cyfrifoldebau i reolwr buddsoddi. Rydym wedi penodi Brewin Dolphin yn ymgynghorwyr buddsoddi i sicrhau y gallwn wneud y defnydd gorau o'r elw er mwyn cyflawni ein nodau strategol a chael sefydlogrwydd ariannol yn y dyfodol. Mae'r swyddog buddsoddi (y Cyfarwyddwr Gwasanaethau Corfforaethol) yn parhau i reoli'r gronfa arian parod byrdymor a chysylltu â'r rheolwyr buddsoddi ynglŷn â'r strategaeth fuddsoddi.

Datganiad o Gyfrifoldebau'r Ymddiriedolwyr

Yr ymddiriedolwyr sy'n gyfrifol am baratoi adroddiad yr ymddiriedolwyr a'r datganiadau ariannol, yn unol â'r gyfraith berthnasol a'r Arferion Cyfrifyddu a Dderbynnir yn Gyffredinol yn y Deyrnas Unedig (safonau

cyfrifyddu'r Deyrnas Unedig), gan gynnwys Safon Adrodd Ariannol 102, sef y safon adrodd ariannol sy'n berthnasol yn y DU a Gweriniaeth Iwerddon.

Mae'r gyfraith sy'n berthnasol i elusennau yng Nghymru a Lloegr yn ei gwneud yn ofynnol i'r ymddiriedolwyr baratoi datganiadau ariannol ar gyfer pob blwyddyn ariannol sy'n rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r elusen ac o incwm a gwariant yr elusen ar gyfer y cyfnod hwnnw. Wrth baratoi'r datganiadau ariannol hyn, mae'n ofynnol i'r ymddiriedolwyr wneud y canlynol:

- Dewis polisïau cyfrifyddu addas ac yna eu rhoi ar waith yn gyson;
- Glynu wrth ddulliau ac egwyddorion y Ddeddf Elusennau;
- Gwneud dyfarniadau ac amcangyfrifon sy'n rhesymol ac yn ddarbodus;
- Datgan a yw'r safonau cyfrifyddu perthnasol wedi cael eu dilyn, yn amodol ar ddatgelu ac esbonio unrhyw wyriadau o bwys yn y datganiadau ariannol;
- Paratoi'r datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol, oni bai ei bod yn amhriodol tybio y bydd y cwmni elusennol yn parhau ar y sail honno.

Yr ymddiriedolwyr sy'n gyfrifol am gadw cofnodion cyfrifyddu digonol sy'n dangos ac yn esbonio trafodion yr elusen, yn datgelu sefyllfa ariannol yr elusen yn rhesymol gywir ar unrhyw adeg, ac yn eu galluogi i sicrhau bod y datganiadau ariannol yn cydymffurfio â Deddf Elusennau 2011, Rheoliadau Elusennau (Cyfrifon ac Adroddiadau) 2008 a darpariaethau cyfansoddiad yr elusen. Nhw sydd hefyd yn gyfrifol am ddiogelu asedau'r elusen ac felly am gymryd camau rhesymol i atal a chanfod twyll ac anghysondebau eraill.

Yr ymddiriedolwyr sy'n gyfrifol am gynhaliaeth ac uniondeb yr elusen a'r wybodaeth ariannol a gyhoeddir ar wefan yr elusen. Gall deddfwriaeth yn y Deyrnas Unedig sy'n ymwneud â pharatoi a dosbarthu datganiadau ariannol fod yn wahanol i ddeddfwriaeth mewn awdurdodaethau eraill.

Mae pob un o'r ymddiriedolwyr a oedd yn eu rôl ar ddyddiad cymeradwyo'r adroddiad hwn wedi cadarnhau nad oes gwybodaeth y maent yn ymwybodol ohoni sy'n berthnasol i'r archwiliad ond nad yw'r archwilydd yn ymwybodol ohoni. Maent hefyd wedi cadarnhau eu bod wedi cymryd camau priodol i ganfod gwybodaeth berthnasol o'r fath ac i sicrhau bod yr archwilwyr yn ymwybodol o wybodaeth o'r fath.

Cafodd yr adroddiad hwn ei gymeradwyo gan yr ymddiriedolwyr ar 16th September 2025, a'i lofnodi ar eu rhan gan

Dr Anne Wright CBE
Cadeirydd y Cyngor Optegol Cyffredinol

Adroddiad yr Archwilwyr Annibynnol

I Ymddiriedolwyr y Cyngor Optegol Cyffredinol

Rydym wedi archwilio datganiadau ariannol y Cyngor Optegol Cyffredinol ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben 31 Mawrth 2025 sy'n cynnwys Datganiad o Weithgareddau Ariannol, y Fantolen a'r Datganiad Llif Arian Parod a nodiadau i'r datganiadau ariannol, gan gynnwys crynodeb o bolisïau cyfrifyddu sylweddol. Y fframwaith adrodd ariannol a ddefnyddiwyd i'w paratoi yw'r gyfraith berthnasol a Safonau Cyfrifyddu'r Deyrnas Unedig, gan gynnwys Safon Adrodd Ariannol 102, sef y Safon Adrodd Ariannol sy'n berthnasol yn y DU a Gweriniaeth Iwerddon (Arferion Cyfrifyddu a Dderbynnir yn Gyffredinol yn y Deyrnas Unedig).

Yn ein barn ni, mae'r datganiadau ariannol:

- Yn rhoi darlun cywir a theg o sefyllfa'r elusen ar 31 Mawrth 2025 ac o symudiad net cyllid yr elusen ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben bryd hynny;
- Wedi cael eu paratoi'n briodol, yn unol â'r Arferion Cyfrifyddu a Dderbynnir yn Gyffredinol yn y Deyrnas Unedig;
- Wedi cael eu paratoi yn unol â gofynion Deddf Elusennau 2011.

Sail y farn

Rydym wedi cael ein penodi'n archwilydd o dan adran 144 o Ddeddf Elusennau 2011 ac rydym yn adrodd yn unol â'r Ddeddf a'r rheoliadau perthnasol a wnaed neu sy'n cael effaith o dan y Ddeddf. Cynhaliwyd ein harchwiliad yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU a'r gyfraith berthnasol. Caiff ein cyfrifoldebau o dan y safonau hynny eu disgrifio ymhellach yn yr adran yn ein hadroddiad ar gyfrifoldebau'r Archwilydd wrth archwilio'r datganiadau ariannol. Rydym yn annibynnol ar yr elusen, yn unol â'r gofynion moesegol sy'n berthnasol i'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol yn y DU, gan gynnwys Safon Foesegol y Cyngor Adrodd Ariannol, ac rydym wedi cyflawni ein cyfrifoldebau moesegol eraill yn unol â'r gofynion hyn. Credwn fod y dystiolaeth archwilio rydym wedi'i chael yn ddigonol ac yn briodol er mwyn rhoi sail i'n barn.

Casgliadau ynghylch busnes gweithredol

Wrth archwilio'r datganiadau ariannol, rydym wedi dod i'r casgliad bod defnydd yr ymddiriedolwyr o'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol wrth baratoi'r datganiadau ariannol yn briodol.

Yn seiliedig ar y gwaith rydym wedi'i wneud, nid ydym wedi gweld dim ansicrwydd o bwys yn ymwneud â digwyddiadau neu amodau a allai, ar eu pen eu hunain neu gyda'i gilydd, fwrw amheuaeth sylweddol ar allu'r elusen i barhau fel busnes gweithredol am gyfnod o 12 mis o leiaf, o'r dyddiad pan roddir awdurdod i'r datganiadau ariannol gael eu cyhoeddi.

Caiff ein cyfrifoldebau ni a chyfrifoldebau'r ymddiriedolwyr mewn perthynas â busnes gweithredol eu disgrifio yn yr adrannau perthnasol yn yr adroddiad hwn.

Gwybodaeth arall

Yr ymddiriedolwyr sy'n gyfrifol am yr wybodaeth arall. Mae'r wybodaeth arall yn cynnwys yr wybodaeth sydd wedi'i chynnwys yn yr Adroddiad Blynyddol. Nid yw ein barn ar y datganiadau ariannol yn cwmpasu'r wybodaeth arall, ac nid ydym yn mynegi unrhyw fath o gasgliad ynghylch sicrwydd

mewn perthynas â'r wybodaeth honno, ac eithrio i'r graddau y nodir yn glir fel arall yn ein hadroddiad.

Mewn perthynas â'n harchwiliad o'r datganiadau ariannol, ein cyfrifoldeb yw darllen yr wybodaeth arall ac, wrth wneud hynny, ystyried a oes anghysondeb o bwys rhwng yr wybodaeth arall a'r datganiadau ariannol neu'r wybodaeth a gawsom fel rhan o'r archwiliad, neu a yw'n ymddangos fel arall fod camddatganiad o bwys yn yr wybodaeth arall. Os gwelwn anghysondebau o bwys neu gamddatganiadau o bwys ymddangosiadol o'r fath, mae'n ofynnol i ni benderfynu a oes camddatganiad o bwys yn y datganiadau ariannol neu gamddatganiad o bwys o'r wybodaeth arall. Os byddwn, ar sail y gwaith rydym wedi'i wneud, yn dod i'r casgliad bod camddatganiad o bwys yn yr wybodaeth arall hon, bydd yn ofynnol i ni adrodd ar y ffaith honno. Nid oes gennym ddim i'w adrodd i'r perwyl hwn.

Materion y mae'n ofynnol i ni adrodd arnynt drwy eithriad

- Nid oes gennym ddim i adrodd arno mewn perthynas â'r materion canlynol, y mae'n ofynnol i ni adrodd arnynt i chi yn ôl Rheoliadau Elusennau (Cyfrifon ac Adroddiadau) 2008 os byddwn o'r farn bod y canlynol yn wir:
- Nid yw'r elusen wedi cadw cofnodion cyfrifyddu boddhaol; neu
- Ni gadwyd cofnodion cyfrifyddu digonol; neu
- Nid yw datganiadau ariannol yr elusen yn cyd-fynd â'r cofnodion cyfrifyddu na'r datganiadau; neu
- Nid ydym wedi cael yr holl wybodaeth ac esboniadau y mae eu hangen arnom ar gyfer ein harchwiliad.

Cyfrifoldebau ymddiriedolwyr am y datganiadau ariannol

Fel yr esboniwyd yn fwy manwl yn y datganiad o gyfrifoldebau'r ymddiriedolwyr a nodir ar dudalen xx, yr ymddiriedolwyr sy'n gyfrifol am baratoi'r datganiadau ariannol ac am fod yn fodlon eu bod yn rhoi darlun cywir a theg, ac am y cyfryw reolaeth fewnol sy'n angenrheidiol ym marn yr ymddiriedolwyr er mwyn gallu paratoi datganiadau ariannol nad ydynt yn cynnwys camddatganiadau o bwys, boed o ganlyniad i dwyll neu wall.

Wrth baratoi'r datganiadau ariannol, mae'r ymddiriedolwyr yn gyfrifol am asesu gallu'r elusen i barhau fel busnes gweithredol, gan ddatgelu, fel y bo'n berthnasol, faterion sy'n gysylltiedig â busnes gweithredol a defnyddio'r sail cyfrifyddu busnes gweithredol, oni bai fod yr ymddiriedolwyr naill ai'n bwriadu diddymu'r elusen neu roi'r gorau i weithredu, neu nad oes ganddynt ddewis realistig arall ond gwneud hynny.

Cyfrifoldebau'r archwilydd am archwilio'r datganiadau ariannol

Ein hamcanion yw cael sicrwydd rhesymol nad oes yn y datganiadau ariannol yn eu cyfanrwydd gamddatganiad o bwys, boed hynny oherwydd twyll neu wall, a chyflwyno adroddiad archwilydd sy'n cynnwys ein barn. Mae sicrwydd rhesymol yn lefel uchel o sicrwydd, ond nid yw'n warant y bydd archwiliad a gynhelir yn unol â'r Safonau Rhyngwladol ar Archwilio yn y DU bob amser yn canfod camddatganiad o bwys pan fydd yn bodoli. Gall camddatganiadau godi drwy dwyll neu gamgymeriad ac maent yn cael eu hystyried yn rhai o bwys pe bai'n rhesymol disgwyl iddynt, yn unigol neu gyda'i gilydd, ddylanwadu ar benderfyniadau economaidd defnyddwyr a fyddai'n cael eu gwneud ar sail y datganiadau ariannol hyn.

Mae afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll, yn enghreifftiau o beidio â chydymffurfio â deddfau a rheoliadau. Rydym yn llunio gweithdrefnau yn unol â'n cyfrifoldebau, a amlinellir uchod, er mwyn dod o hyd i gamddatganiadau o bwys mewn perthynas ag afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll. Nodir isod i ba raddau y mae ein gweithdrefnau'n gallu canfod afreoleidd-dra, gan gynnwys twyll:

Yn seiliedig ar ein dealltwriaeth o'r elusen a'r amgylchedd y mae'n gweithredu ynddo,

gwelsom fod y prif risgiau o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau yn ymwneud â Deddf Optegwyr 1989 a Deddf Elusennau 2011, a gwnaethom ystyried i ba raddau y gallai peidio â chydymffurfio gael effaith sylweddol ar y datganiadau ariannol. Gwnaethom hefyd ystyried y cyfreithiau a'r rheoliadau hynny sy'n cael effaith uniongyrchol ar baratoi'r datganiadau ariannol, megis Deddf Elusennau 2011 a threth y gyflogres.

Gwnaethom werthuso cymelliadau a chyfleoedd y rheolwyr i gamddefnyddio'r datganiadau ariannol yn dwyllodrus (gan gynnwys y risg o ddiystyru rheolaethau) a phenderfynu bod y prif risgiau'n ymwneud â chofnodi eitemau amhriodol mewn dyddlyfrau mewn perthynas â refeniw a thuedd rheolwyr mewn amcangyfrifon cyfrifyddu. Ymhlith y gweithdrefnau archwilio a ddilynwyd gan y tîm ymgysylltu roedd:

- Holi rheolwyr ynghylch gohebu â rheoleiddwyr ac awdurdodau treth;
- Trafodaethau gyda rheolwyr, gan gynnwys ystyried achosion o beidio â chydymffurfio â chyfreithiau a rheoliadau, a thwyll;
- Gwerthuso rheolaethau'r rheolwyr a luniwyd i atal a chanfod afreoleidd-dra;
- Adolygu cofnodion cyfarfodydd y Cyngor a'r Pwyllgor Archwilio, Risg a Chyllid;
- Canfod a phrofi dyddlyfrau, yn enwedig cofnodion sydd â chyfuniadau anarferol o gyfrifon, cofnodion gan ddefnyddwyr anarferol neu gofnodion â disgrifiadau anarferol;
- Herio rhagdybiaethau a dyfarniadau a wnaed gan y rheolwyr yn eu hamcangyfrifon cyfrifyddu critigol.

Oherwydd cyfyngiadau cynhenid archwiliad, ceir risg na fyddwn yn canfod pob afreoleidd-dra, gan gynnwys rhai sy'n arwain at gamddatganiad o bwys yn y datganiadau ariannol neu ddiffyg cydymffurfio â rheoliadau.

Po bellaf fydd cydymffurfio â chyfraith neu reoliad oddi wrth y digwyddiadau a'r trafodion a adlewyrchir yn y datganiadau ariannol, mwyaf fydd y risg, gan y byddwn yn llai tebygol o ddod i wybod am achosion o beidio â chydymffurfio. Bydd y risg hefyd yn fwy o ran afreoleidd-dra yn sgil twyll yn hytrach na gwall, gan fod twyll yn cynnwys celu, ffugio, cydgynllwynio, hepgor neu gamliwio bwriadol.

Mae disgrifiad pellach o'n cyfrifoldebau am archwilio'r datganiadau ariannol i'w weld ar wefan y Cyngor Adroddiadau Ariannol yn: www.frc.org.uk/auditorsresponsibilities.

Mae'r disgrifiad hwn yn rhan o'n hadroddiad archwilydd.

Defnyddio ein hadroddiad

Gwneir yr adroddiad hwn ar gyfer ymddiriedolwyr yr elusen yn unig, fel corff, yn unol ag adran 144 Deddf Elusennau 2011 a rheoliadau a wneir o dan adran 154 o'r Ddeddf honno. Mae ein gwaith archwilio wedi cael ei wneud er mwyn i ni allu datgan wrth ymddiriedolwyr yr elusen y materion hynny y mae'n ofynnol i ni eu datgan wrthynt mewn adroddiad archwilydd ac nid at yr un diben arall. I'r graddau mwyaf a ganiateir gan y gyfraith, nid ydym yn derbyn nac yn cymryd cyfrifoldeb i unrhyw un ar wahân i ymddiriedolwyr yr elusen fel corff am ein gwaith archwilio, am yr adroddiad hwn, nac am y farn a ffurfiwyd gennym.

HaysMac LLP
Archwilwyr Statudol
10 Queen Street Place
Llundain
EC4R 1AG

Mae HaysMac LLP yn gymwys i weithredu fel archwilydd o dan adran 1212 Deddf Cwmnïau 2006.

Datganiad o Weithgareddau Ariannol

Ar gyfer y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2025

	Nodiadau	Cyllid Anghyfyngedig £'000	Cyfanswm 2024/25 £'000	Cyfanswm 2023/24 £'000
Incwm o:				
Gweithgareddau elusennol	4	11,699	11,699	10,816
Buddsoddiadau	5	478	478	411
Cyfanswm		12,177	12,177	11,227
Gwariant ar:				
Codi Arian	12	48	48	44
Gweithgareddau elusennol	6	13,062	13,062	11,927
Cyfanswm yr adnoddau a wariwyd		13,110	13,110	11,971
Enillion/(colledion) net ar fuddsoddiadau	12	193	193	623
(Gwariant) / incwm net		(740)	(740)	(121)
Cysoni cronfeydd:				
Cyfanswm y cronfeydd a ddygwyd ymlaen		8,735	8,735	8,856
Cyfanswm y cronfeydd a gariwyd ymlaen		7,995	7,995	8,735

Nid oes enillion na cholledion cydnabyddedig, heblaw y rhai a gydnabyddir uchod. Mae'r holl weithgareddau'n parhau.
Roedd yr holl drafodion yn 2024-25 a 2023-24 yn anghyfyngedig.
Mae'r nodiadau ar dudalennau 34 i 39 yn ffurfio rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Mantolen ar gyfer

Y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2025

	Nodiadau	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Asedau sefydlog:			
Asedau sefydlog diriaethol	11	381	344
Buddsoddiadau	12	9,414	9,266
Cyfanswm yr asedau sefydlog		**9,795**	**9,610**
Asedau cyfredol:			
Dyledwyr	13	765	675
Adneuon byrdymor		8,950	7,450
Arian parod yn y banc ac mewn llaw		1,557	3,131
Cyfanswm asedau cyfredol		**11,272**	**11,256**
Rhwymedigaethau cyfredol:			
Credydwyr: symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn	14	(13,072)	(12,131)
Rhwymedigaethau cyfredol net		**(1,800)**	**(875)**
Cyfanswm asedau llai rhwymedigaethau cyfredol		**7,995**	**8,735**
Asedau net		**7,995**	**8,735**
Cynrychiolir gan:			
Cronfeydd anghyfyngedig:			
Cronfeydd dynodedig	16	4,650	4,546
Cronfeydd cyffredinol	16	3,345	4,189
Cyfanswm y cronfeydd		**7,995**	**8,735**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 34 i 39 yn ffurfio rhan o'r datganiadau ariannol hyn. Cafodd y datganiadau ariannol eu cymeradwyo a'u hawdurdodi gan y Cyngor ar 16th September 2025 a'u llofnodi ar ei ran gan:

Dr Anne Wright CBE
Cadeirydd y Cyngor Optegol Cyffredinol

Datganiad Llif Arian

Parod ar gyfer y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2025

	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Llifau arian parod o weithgareddau gweithredol:		
Cysoni (gwariant) / incwm net â'r llif arian parod net o weithgareddau gweithredol:		
Incwm / gwariant net ar gyfer y cyfnod adrodd (yn unol â'r datganiad o weithgareddau ariannol)	(740)	(121)
Dibrisiant	279	497
Colledion wrth waredu asedau sefydlog	61	-
(Enillion) / colledion ar incwm buddsoddi	(193)	(623)
Difidendau, llog a rhenti o fuddsoddiadau	(478)	(411)
Gostyngiad / (Cynnydd) mewn dyledwyr	(91)	(242)
Cynnydd / (gostyngiad) mewn credydwyr	941	915
Arian parod net a ddarparwyd yn sgil (a ddefnyddiwyd mewn) gweithgareddau gweithredol	**(221)**	**15**
Llifau arian parod o weithgareddau buddsoddi:		
Difidendau, llog a rhenti o fuddsoddiadau	478	411
Prynu asedau sefydlog diriaethol	(377)	(99)
Enillion o werthu buddsoddiadau	2,305	2,424
Symudiad mewn cyfrif cadw byrdymor (mwy na thri mis)	(1,500)	1,500
Symudiad mewn arian parod a ddelir mewn buddsoddiad	39	32
Prynu Buddsoddiadau	(2,298)	(2,405)
Arian parod net a ddarparwyd yn sgil (a ddefnyddiwyd mewn) gweithgareddau buddsoddi	(1,353)	1,863
Newid mewn arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod yn ystod y cyfnod adrodd	(1,574)	1,878
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddechrau'r cyfnod adrodd	3,131	1,253
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd	**1,557**	**3,131**
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod ar ddiwedd y cyfnod adrodd		
Arian parod yn y banc ac mewn llaw	**1,557**	**3,131**

Mae'r nodiadau ar dudalennau 34 i 39 yn ffurfio rhan o'r datganiadau ariannol hyn.

Nodiadau ar y Cyfrifon Ariannol

Ar gyfer y Flwyddyn a Ddaeth i Ben 31 Mawrth 2025

1. Gwybodaeth Gyffredinol

Mae'r Cyngor Optegol Cyffredinol wedi'i gyfansoddi fel corff corfforaethol o dan Ddeddf Optegwyr 1989, fel y'i diweddarwyd drwy ddeddfwriaeth ddiwygio a ddaeth i rym ar 30 Mehefin 2005. Rydym hefyd wedi ein cofrestru fel elusen gan y Comisiwn Elusennau yng Nghymru a Lloegr (rhif cofrestru'r elusen 1150137). Mae ein swyddfa gofrestredig yn Llawr 29, One Canada Square, Canary Wharf, Llundain E14 5AA.

2. Polisïau Cyfrifyddu

Mae'r prif bolisïau cyfrifyddu a fabwysiadwyd, y dyfarniadau, a'r ffynonellau allweddol o ansicrwydd amcangyfrif wrth baratoi'r datganiadau ariannol fel a ganlyn:

Paratowyd y datganiadau ariannol yn unol â'r Datganiad o'r Arfer a Argymhellir (SORP) ar gyfer cyfrifyddu ac adrodd gan elusennau, sy'n berthnasol i elusennau sy'n paratoi eu cyfrifon yn unol â'r Safon Adrodd Ariannol sy'n berthnasol yn y DU a Gweriniaeth Iwerddon (FRS 102, a ddaeth i rym ar 1 Ionawr 2019), FRS 102 SORP Elusennau, a Deddf Elusennau 2011.

Mae'n ofynnol i ni gyflwyno'r cyfrifon i'r Cyfrin Gyngor sy'n eu gosod gerbron Senedd y DU.

Mae'r Cyngor Optegol Cyffredinol yn bodloni'r diffiniad o endid budd cyhoeddus o dan FRS 102.

3. Arfer Barn Wrth Ddilyn Polisïau Cyfrifyddu A Ffynonellau Allweddol O Ansicrwydd Amcangyfrif

Caiff amcangyfrifon a dyfarniadau eu gwerthuso'n barhaus ac maent yn seiliedig ar brofiad hanesyddol a ffactorau eraill, gan gynnwys disgwyliadau o ddigwyddiadau yn y dyfodol y credir eu bod yn rhesymol o dan yr amgylchiadau. Er bod yr amcangyfrifon hyn yn seiliedig ar wybodaeth orau'r rheolwyr am y swm, y digwyddiadau neu'r gweithredoedd,

mae'n bosibl y bydd y canlyniadau gwirioneddol yn wahanol i'r amcangyfrifon hynny yn y pen draw. Mae'r ymddiriedolwyr o'r farn bod yr eitem ganlynol yn faes sy'n destun amcangyfrif a barn.

Dibrisiant:

Mae oes economaidd ddefnyddiol asedau sefydlog diriaethol yn seiliedig ar farn a phrofiad y rheolwyr. Pan fydd y rheolwyr yn gweld bod oes economaidd ddefnyddiol asedau yn wahanol iawn i'r amcangyfrifon a ddefnyddiwyd i gyfrifo dibrisiant, caiff y tâl hwnnw ei addasu'n ôl-weithredol. Gan nad yw asedau sefydlog diriaethol yn sylweddol, ni fydd amrywiadau rhwng oes economaidd ddefnyddiol wirioneddol ac amcangyfrifedig yn cael effaith sylweddol ar y canlyniadau gweithredu. Yn hanesyddol, nid oes newidiadau wedi bod yn ofynnol.

4. Busnes Gweithredol

Mae'r ymddiriedolwyr (aelodau'r Cyngor) o'r farn nad oes unrhyw ansicrwydd perthnasol ynghylch gallu'r elusen i barhau fel busnes gweithredol. O ran y cyfnod adrodd nesaf, sef 2025/26, mae'r maes mwyaf perthnasol o ansicrwydd yn ymwneud ag ansefydlogrwydd gwerthoedd marchnadol buddsoddiadau lle y caiff y rhan fwyaf o'n cronfeydd wrth gefn eu dal. Gall y rhagolygon ar gyfer y tymor byr i'r tymor canolig ar gyfer marchnadoedd ariannol greu risg i'n cynlluniau perfformiad uchelgeisiol, er bod ein cyllideb ar gyfer 2025-26 a'r incwm a ragwelir o ffioedd cofrestryddion yn dangos y bydd gennym ddigon o arian i gyflawni ein swyddogaethau rheoleiddio a'n cynllun busnes. Ar ôl bwrw golwg dros ein sefyllfa ariannol, lefelau ein cronfeydd wrth gefn a'n cynlluniau ar gyfer y dyfodol, mae aelodau'r Cyngor yn hyderus bod yr elusen yn fusnes gweithredol o hyd. Paratowyd y datganiadau ariannol ar sail busnes gweithredol.

5. Incwm

Caiff yr holl incwm ei gydnabod pan fydd gan yr elusen hawl i incwm, pan fydd yn debygol y daw incwm i law, a phan ellir mesur yr incwm derbyniadwy mewn modd dibynadwy.

Yn bennaf, mae ein hincwm yn cynnwys ffioedd gan optometryddion, optegwyr cyflenwi a chyrff corfforaethol cofrestredig. Mae'r ffioedd a godir bob blwyddyn am gael aros ar y gofrestr yn daladwy ymlaen llaw rhwng mis Ionawr a mis Mawrth bob blwyddyn ac fe'u cydnabyddir yn y cyfnod y maent yn berthnasol iddo.

Rydym hefyd yn cael ffioedd cofrestru gan fyfyrwyr, sy'n daladwy am y flwyddyn neu'r cyfnod a ddaw i ben ar 31 Awst, yn unol â'r flwyddyn academaidd, ac a gaiff eu cynnwys yn y cyfrifon ar gyfer y flwyddyn y maent yn berthnasol iddi.

Caiff incwm buddsoddi ei gydnabod pan fydd llog neu ddifidendau'n ddyledus, a chaiff ei ddatgan cyn didynnu treth adenilladwy.

Caiff gwerthiannau ac incwm arall eu cydnabod pan ddarperir y nwyddau neu'r gwasanaethau cysylltiedig.

6. Gwariant

Caiff adnoddau eu gwario'n uniongyrchol wrth gyflawni a chefnogi nodau elusennol y sefydliad. Mae'r gwariant ar weithgareddau elusennol yn cynnwys costau sy'n gysylltiedig ag addasrwydd i ymarfer, cydymffurfiaeth gyfreithiol, cofrestru ac addysg a safonau.

Caiff gwariant ei gydnabod ar sail gronnus wrth i rwymedigaeth godi.

Dyrennir gwariant i weithgaredd penodol lle mae'r gost yn uniongyrchol berthnasol i'r gweithgaredd hwnnw. Fodd bynnag, caiff cost gyffredinol cyfarwyddo a gweinyddu pob gweithgaredd ei dosrannu ar sail amser staff y gellir ei briodoli i bob gweithgaredd.

Mae costau cymorth yn cynnwys costau llywodraethu a chostau cymorth eraill. Mae costau llywodraethu yn cynnwys y rhai yr eir iddynt wrth lywodraethu'r sefydliad a'i asedau ac maent yn bennaf gysylltiedig â gofynion cyfansoddiadol a statudol. Mae costau'n cynnwys costau uniongyrchol archwilio allanol, ffioedd cyfreithiol a chyngor proffesiynol arall.

Mae costau cymorth wedi cael eu dosrannu rhwng yr holl weithgareddau yn seiliedig ar niferoedd y staff. Caiff dyraniad costau cymorth a chostau llywodraethu ei ddadansoddi yn nhabl chwech isod.

Mae adnoddau a wariwyd wedi'u cynnwys yn y datganiad o weithgareddau ariannol ar sail gronnus. Caiff yr holl rwymedigaethau eu cydnabod cyn gynted ag y bydd rhwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol yn ymrwymo'r elusen i wariant.

7. Asedau Sefydlog

Caiff asedau sefydlog diriaethol eu datgan ar sail cost, ar ôl didynnu dibrisiant.

Caiff gwariant ei gyfalafu pan fydd cost yr ased, neu'r grŵp o asedau, yn fwy na £1,000.

Caiff costau cynllunio'r wefan eu cynnwys yn y datganiad o weithgareddau ariannol pan eir iddynt. Mae costau gwefan eraill yn cael eu cyfalafu fel ased sefydlog pan maent yn arwain at greu ased parhaus sy'n sicrhau buddion diriaethol yn y dyfodol, y mae eu gwerth o leiaf mor fawr â'r swm a gyfalafwyd.

Cynhelir adolygiad o amhariad ar werth ased net y wefan ar ddyddiad pob mantolen. Caiff gwariant ar gynnal neu weithredu'r wefan ddatblygu ei gynnwys yn y datganiad o weithgareddau ariannol.

8. Dibrisiant

Cyfarpar TG, 3 blynedd
Gwefan/mewnrwyd/adnewyddu ar-lein, 3 blynedd
Dodrefn a chyfarpar swyddfa, 10 mlynedd
Gwelliannau prydles (dodrefnu swyddfa)
Dros gyfnod y brydles (10 mlynedd)
(blynyddoedd blaenorol – 15 mlynedd)

Darperir dibrisiant er mwyn dileu cost, llai gwerth gweddilliol, yr asedau'n gyfartal dros eu hoes ddefnyddiol amcangyfrifedig.

9. Buddsoddiadau

Math o offerynnau ariannol sylfaenol yw buddsoddiadau, ac fe'u dangosir i ddechrau yn y datganiadau ariannol ar sail eu gwerth trafodiad ac yna fe'u mesurir ar sail eu gwerth teg ar ddyddiad y fantolen. Dangosir symudiadau yng ngwerthoedd teg buddsoddiadau fel enillion a cholledion heb eu gwireddu yn y datganiad o weithgareddau ariannol.

Mae buddsoddiadau yn cynnwys cyfranddaliadau, cronfeydd, arian parod, neu adneuon a ddelir fel buddsoddiadau. Mae'r buddsoddiadau wedi'u cyfyngu i arian parod mewn adneuon mynediad ar unwaith neu gyfnod penodol a buddsoddiadau a ganiateir yn unol â'r polisi buddsoddi a gymeradwywyd gan y Cyngor ym mis Mawrth 2023.

10. Offerynnau Ariannol

Dim ond asedau ariannol a rhwymedigaethau ariannol o fath sy'n gymwys fel offerynnau ariannol sylfaenol sydd gan yr Elusen. Caiff offerynnau ariannol sylfaenol eu cydnabod i ddechrau yn ôl eu gwerth trafodiad ac yna eu mesur yn ôl eu gwerth setliad.

11. Dyledwyr

Cydnabyddir dyledwyr masnach a dyledwyr eraill yn ôl swm y setliad sy'n ddyledus ar ôl unrhyw ddisgownt masnach a gynigir. Caiff rhagdaliadau eu prisio ar y swm a dalwyd ymlaen llaw ar ôl didynnu unrhyw ddisgowntiau masnach sy'n ddyledus.

12. Arian Parod Yn Y Banc Ac Mewn Llaw

Mae arian parod yn y banc ac mewn llaw yn cynnwys arian parod a buddsoddiadau hynod hylifol byrdymor gydag aeddfedrwydd byr o dri mis neu lai o ddyddiad caffael neu agor y cyfrif cadw neu gyfrif tebyg.

13. Credydwyr A Darpariaethau Ar Gyfer Rhwymedigaethau

Cydnabyddir credydwyr a darpariaethau pan fydd gan yr elusen rwymedigaeth gyfreithiol neu adeiladol bresennol o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol. Fe'u cydnabyddir pan fydd hi'n debygol y bydd angen trosglwyddo budd economaidd er mwyn setlo'r rhwymedigaeth ac y gellir gwneud amcangyfrif dibynadwy o'r rhwymedigaeth.

Pan fydd rhwymedigaeth bresennol yn bodoli ar gyfer achosion addasrwydd i ymarfer o ganlyniad i ddigwyddiad yn y gorffennol a bod modd amcangyfrif y rhwymedigaeth, yna darperir ar gyfer hyn. Bydd cywirdeb y ddarpariaeth yn dibynnu ar y rhagdybiaethau a wneir am hynt achosion unigol a bydd yn destun cryn ansicrwydd.

14. Cronfeydd A Chronfeydd Wrth Gefn

Mae ein holl gronfeydd yn anghyfyngedig a

gellir eu gwario yn ôl ein disgresiwn er mwyn helpu i gyflawni ein hamcanion.

Rydym wedi neilltuo cronfeydd dynodedig fel a ganlyn:

- Cronfa achosion cyfreithiol cymhleth – fe'i sefydlwyd er mwyn talu costau annisgwyl achosion cymhleth sy'n codi uwchlaw'r lefelau y cynlluniwyd ar eu cyfer.
- Cronfa strategol – fe'i sefydlwyd i gefnogi prosiectau a mentrau strategol penodol a amlinellir yng nghynllun strategol pum mlynedd a chyllideb y Cyngor Optegol Cyffredinol a thu hwnt.
- Cronfa seilwaith a dadfeiliadau – fe'i sefydlwyd er mwyn cronni digon o arian i ddatblygu'r seilwaith ac i dalu costau dadfeiliadau pe baem yn gadael y safle presennol.

15. Trethiant

Nid ydym wedi cofrestru ar gyfer TAW a chaiff TAW ar wariant ei thalu fel rhan o gost y nwyddau neu'r gwasanaethau a ddarperir.

16. Lesoedd Gweithredol

Caiff y rhenti blynyddol eu cynnwys ar y datganiad o weithgareddau ariannol dros gyfnod y les.

17. Buddion I Gyflogeion

Buddion I Gyflogeion – Caiff buddion byrdymor, gan gynnwys tâl gwyliau, eu cydnabod fel traul yn ystod y cyfnod pan dderbynnir y gwasanaeth.

Buddion terfynu cyflogaeth – Rhoddir cyfrif am fuddion terfynu ar sail gronnus ac yn unol ag FRS 102.

Cynllun pensiwn – Mae'r Cyngor yn cyfrannu at gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig er budd ei gyflogeion o dan gynllun cofrestru awtomatig, a chaiff yr asedau eu gweinyddu gan Royal London. Caiff y cynllun pensiwn ei ddefnyddio ar gyfer holl staff y Cyngor Optegol Cyffredinol. Yn ystod 2022/23, creodd y Cyngor gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig arall gyda Smart Pensions ar gyfer rhai aelodau panel a oedd yn cael eu hystyried yn weithwyr.

Caiff asedau'r cynlluniau eu dal yn annibynnol ar asedau'r Elusen mewn cronfa a weinyddir yn annibynnol. Mae'r costau pensiwn sydd wedi'u cynnwys yn y datganiadau ariannol yn cynrychioli'r cyfraniadau a oedd yn daladwy yn ystod y flwyddyn.

4. Incwm o weithgareddau elusennol	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Ffi cofrestru ac adnewyddu	11,672	10,801
Darparwr Addysg a Hyfforddiant Parhaus	27	15
Cyfanswm	11,699	10,816

5. Incwm o fuddsoddiad	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Llog o adneuon sefydlog	252	176
Incwm difidend	226	235
Cyfanswm	478	411

6. Gweithgareddau elusennol	Cyfanswm Uniongyrchol £'000	Cost Cymorth £'000	Cyfanswm 2024/25 £'000
Addasrwydd i ymarfer (Nodyn 6a.)	5,233	2,135	7,368
Cofrestru	958	743	1,701
Addysg	1,490	897	2,387
Polisïau a safonau	629	333	962
Cyfathrebu	371	274	645
Cyfanswm	8,681	4,382	13,063

Ffigurau cymharol isod:

6. Gweithgareddau elusennol	Cyfanswm Uniongyrchol £'000	Cost Cymorth £'000	Cyfanswm 2023/24 £'000
Addasrwydd i ymarfer (Nodyn 6a.)	4,932	2,264	7,196
Cofrestru	922	521	1,443
Addysg	1,304	657	1,961
Polisïau a safonau	510	214	724
Cyfathrebu	357	246	603
Cyfanswm	8,025	3,902	11,927

Mae'r tabl canlynol yn dadansoddi'r costau addasrwydd i ymarfer:

	2024/25 £'000	2023/24 £'000
6a. Addasrwydd i ymarfer, gan gynnwys cydymffurfiaeth gyfreithiol		
Ffioedd cyfreithiol ar ymchwiliadau	549	544
Costau eraill ymchwiliadau	2,245	2,142
Costau gwrandawiadau	1,886	1,735
Cyfryngu mewn anghydfodau	275	265
Cydymffurfiaeth gyfreithiol	278	246
Costau cymorth	2,136	2,264
Cyfanswm	**7,369**	**7,196**

7. Support costs	Rheoli £'000	Llywodraethu £'000	Cyfleusterau £'000	Adnoddau Dynol £'000	Cyllid £'000	TG £'000	2024/25 Cyfanswm £'000
Fitness to practise	78	390	481	359	255	572	2,135
Registration	27	136	167	125	89	199	743
Education	33	164	202	151	107	240	897
Policy & Standards	12	61	75	56	40	89	333
Communications	10	50	62	46	33	73	274
Total	**160**	**801**	**987**	**737**	**524**	**1,173**	**4,382**

Comparative figures below:

7. Costau cymorth	Rheoli £'000	Llywodraethu £'000	Cyfleusterau £'000	Adnoddau Dynol £'000	Cyllid £'000	TG £'000	2023/24 Cyfanswm £'000
Addasrwydd i ymarfer	58	420	658	244	260	624	2,264
Cofrestru	13	97	152	56	60	143	521
Addysg	17	122	191	71	75	181	657
Polisïau a Safonau	5	40	62	23	25	59	214
Cyfathrebu	6	46	72	26	28	68	246
Cyfanswm	**99**	**725**	**1,135**	**420**	**448**	**1,075**	**3,902**

Mae costau llywodraethu yn cynnwys ffioedd a gwariant yr eir iddynt mewn perthynas â'r Cyngor a'r pwyllgorau, ffioedd archwilio mewnol ac allanol a chostau staff sy'n gysylltiedig â chefnogi'r gweithgareddau llywodraethu. Caiff costau cymorth eu dyrannu i weithgareddau gwahanol ar sail niferoedd staff.

Mae manylion y gost llywodraethu sydd wedi'i chynnwys o dan y gost cymorth fel a ganlyn.
Mae ffioedd a threuliau'r aelodau yn cynnwys costau'r Cyngor (ymddiriedolwyr) ac aelodau pwyllgorau.

Costau llywodraethu	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Ffioedd a threuliau aelodau	243	218
Costau staff	438	400
Ffioedd archwilio allanol	28	27
Ffioedd archwilio mewnol	28	27
Costau llywodraethu eraill	64	53
Cyfanswm	**801**	**725**

8. Caiff incwm net am y flwyddyn ei ddatgan ar ôl cyfrifo:	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Ffioedd a dalwyd i archwilwyr allanol – HaysMac:		
Ffi archwilio allanol	28	27
Cyngor ar drethiant	3	-
Ffioedd archwilio mewnol	28	27
Dibrisiant asedau sefydlog	279	497

9. Costau cyflogaeth	Costau Staff £'000	Costau Gweithwyr £'000	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Costau cyflogi staff:				
Cyflogau / Ffioedd	5,796	659	6,455	5,072
Setliadau	70	-	70	73
Diswyddo	14	-	14	-
Yswiriant gwladol	576	36	612	523
Costau pensiwn	493	200	693	442
Cyfanswm	**6,949**	**896**	**7,845**	**6,085**

Y ffioedd uchod yw'r ffioedd rydym yn eu talu i'n gweithwyr. Nid ydym wedi cynnwys ffioedd yn y costau cyflogaeth ar gyfer 2024/25.

Nifer staff, ar gyfartaledd	2024/25	2023/24
Swyddfa'r Prif Weithredwr	1	1
Tîm rheoli	4	4
Addasrwydd i ymarfer	39	36
Cofrestru	11	10
Strategaeth	23	22
Llywodraethu, cydymffurfiaeth, adrodd ar berfformiad	8	7
Gwasanaethau corfforaethol (Cyfleusterau, Adnoddau Dynol, Cyllid, TG)	20	17
Newid	6	7
Cyfanswm	**112**	**104**

Nifer y staff yr oedd eu henillion trethadwy yn perthyn i fandiau cyflog uwch:

	2024/25	2023/24
£60,000 ond llai na £70,000	7	11
£70,000 ond llai na £80,000	6	2
£80,000 ond llai na £90,000	1	0
£90,000 ond llai na £100,000	0	3
£100,000 ond llai na £110,000	4	2
£110,000 ond llai na £120,000	0	1
£120,000 ond llai na £130,000	1	0
£130,000 ond llai na £140,000	1	0
£140,000 ond llai na £150,000	0	1
£150,000 ond llai na £160,000	1	0

Yn ystod y flwyddyn, talodd y Cyngor £178,498 ar gyfer 21 o aelodau o staff yn y categori hwn (£147,211 ar gyfer 11 o aelodau o staff yn 2023/24) i gynllun pensiwn cyfraniadau diffiniedig. Mae'r ymddiriedolwyr (aelodau'r Cyngor) yn ystyried bod y Uwch Dîm Rheoli (gweler tudalen 28, MANYLION CYFEIRIO A GWEINYDDOL) yn bersonél rheoli allweddol. Yn ogystal, caiff ffioedd eu talu a chaiff treuliau eu had-dalu i'r ymddiriedolwyr am deithio a chynhaliaeth. Mae'r manylion yn nhabl 10. Ni chaiff unrhyw symiau eu talu'n uniongyrchol i drydydd partïon nad ydynt eisoes wedi'u datgelu yn nhabl 10. Mae'r taliadau a'r buddion a dderbyniwyd gan bersonél rheoli allweddol fel a ganlyn:

Personél rheoli allweddol	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Cyflog gros	625	555
Cyfraniadau yswiriant gwladol y cyflogwr	66	67
Cyfraniadau pensiwn y cyflogwr	62	56
Budd-daliadau	3	1
Cyfanswm	**756**	**679**

10. Treuliau ymddiriedolwyr	Ffioedd £	Treuliau £	2024/25 Cyfanswm £
Lisa Gerson	13,962	-	13,962
Sinead Burns*	6,981	503	7,484
Claire Minchington	16,462	101	16,563
Roshni Samra	13,962	93	14,055
Josie Forte	13,962	-	13,962
Tim Parkinson	13,962	227	14,189
Anne Wright	50,000	-	50,000
Mike Galvin	13,962	-	13,962
Frank Munro	13,962	628	14,590
Ken Gill	13,962	229	14,191
William Stockdale	13,962	-	13,962
Hema Radhakrishnan	13,962	-	13,962
Kathryn Foreman**	6,981	-	6,981
Cyfanswm	**206,082**	**1,781**	**207,863**
Nifer yr ymddiriedolwyr			**12**

* Wedi ymddeol yn ystod y flwyddyn ** Penodwyd yn ystod y flwyddyn

Ffigurau cymharol isod.

10. Treuliau ymddiriedolwyr	Ffioedd £	Treuliau £	2023/24 Cyfanswm £
Lisa Gerson	13,962	174	14,136
David Parkins*	13,380	-	13,380
Sinead Burns	13,962	968	14,930
Clare Minchington	16,462	192	16,654
Roshni Samra	13,962	55	14,017
Josie Forte	13,962	346	14,308
Tim Parkinson	13,962	294	14,256
Anne Wright	50,000	-	50,000
Mike Galvin	13,962	217	14,179
Frank Munro	13,962	437	14,399
Ken Gill	13,962	600	14,562
William Stockdale	13,962	532	14,494
Hema Radhakrishnan**	582	-	582
Cyfanswm	**206,082**	**3,815**	**209,897**
Nifer yr ymddiriedolwyr			**12**

Mae Deddf Optegwyr 1989, atodlen 1, paragraff 11 (2) b yn caniatáu i ni dalu ffioedd i ymddiriedolwyr am fynychu cyfarfodydd y Cyngor.

11. Asedau sefydlog diriaethol	Dodrefn a chyfarpar swyddfa £'000	Adnewyddu £'000	TG Caledwedd £'000	TG Meddalwedd £'000	Gwaith cyfalaf ar y gweill £'000	Cyfanswm £'000
Cost ar 1 Ebrill 2024	304	1,057	447	1,459	33	3,300
Ychwanegu: Cost ychwanegiadau	-	-	89	29	256	374
Llai: Gwarediadau	(297)	(32)	(60)	-	-	(389)
Trosglwyddiadau	-	-	-	262	(262)	-
Cyfanswm ar 31 Mawrth 2025	**7**	**1,025**	**476**	**1,750**	**26**	**3,285**
Llai: Dibrisiant						
Fel yr oedd ar 1 Ebrill 2024	(247)	(952)	(316)	(1,441)	-	(2,956)
Codwyd yn ystod y flwyddyn	(30)	(74)	(77)	(98)	-	(279)
Gwarediadau	272	-	59	-	-	331
Cyfanswm ar 31 Mawrth 2024	**(5)**	**(1,026)**	**(334)**	**(1,539)**	**-**	**(2,904)**
Gwerth net ar y llyfrau ar 31 Mawrth 2025	**2**	**(0)**	**142**	**211**	**26**	**381**
Gwerth net ar y llyfrau ar 31 Mawrth 2024	**57**	**105**	**131**	**18**	**33**	**344**

12. Buddsoddiadau	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Buddsoddiadau a ddygwyd ymlaen	9,141	8,537
Ychwanegiadau	2,298	2,405
Gwarediadau	(2,305)	(2,424)
Enillion a wireddwyd	86	(33)
Enillion/ (colledion) nas gwireddwyd	107	656
Buddsoddiadau a gariwyd ymlaen	9,327	9,141
Arian parod	86	125
Cyfanswm y portffolio	**9,413**	**9,266**

Mae'r portffolio cyfan yn cynnwys arian parod a ddelir gan reolwyr ecwiti. Yn ystod y flwyddyn, aethpwyd i gostau o £47,337 (£44,478 yn 2023/24) i dalu ffioedd rheoli buddsoddiadau, ac maent wedi'u datgelu yn y Datganiad o Weithgareddau Ariannol fel 'Codi Arian'.

13. Dyledwyr	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Rhagdaliadau	528	441
Dyledwyr eraill	19	13
Incwm cronnus	218	221
Cyfanswm	**765**	**675**

14. Credydwyr: Symiau a ddaw'n ddyledus o fewn blwyddyn	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Credydwyr masnach	91	139
Incwm gohiriedig (nodyn 14a)	11,378	10,931
Croniadau	753	805
Trethi eraill a nawdd cymdeithasol	193	155
Darpariaethau	529	-
Credydwyr eraill	128	101
Cyfanswm	**13,072**	**12,131**

14a. Incwm gohiriedig	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Ar 1 Ebrill	10,931	10,078
Swm a ohiriwyd yn ystod y flwyddyn	11,484	11,016
Swm a ryddhawyd i'r Datganiad o Weithgareddau Ariannol	(11,037)	(10,163)
Cyfanswm	**11,378**	**10,931**

Mae incwm o ffioedd adnewyddu cofrestryddion a gafwyd ymlaen llaw wedi'i ohirio a chaiff ei ryddhau fel incwm yn 2024/25.

15. Offerynnau Ariannol	2024/25 £'000	2023/24 £'000
Asedau ariannol wedi'u mesur ar sail gwerth teg	9,414	9,266
Asedau ariannol wedi'u mesur ar sail cost wedi'i hamorteiddio	10,745	10,815
Rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar sail cost wedi'i hamorteiddio	(1,694)	(1,200)
Asedau ariannol net wedi'u mesur ar sail cost wedi'i hamorteiddio	**18,465**	**18,881**

(a) Mae asedau ariannol wedi'u mesur ar sail gwerth teg yn cynnwys buddsoddiadau. (b) Mae asedau ariannol wedi'u mesur ar sail cost wedi'i hamorteiddio yn cynnwys adneuon byrdymor ac arian parod mewn llaw, dyledwyr masnach, dyledwyr eraill, ac incwm cronnus. (c) Mae rhwymedigaethau ariannol wedi'u mesur ar sail cost wedi'i hamorteiddio yn cynnwys credydwyr masnach, credydwyr eraill, a chroniadau.

16. Cronfeydd	2024 £'000	Incwm £'000	Gwariant £'000	Trosglwyddiadau / enillion / colledion £'000	2025 £'000
Cronfeydd anghyfyngedig					
Cronfeydd dynodedig					
Cronfa costau cyfreithiol	700	-	(87)	-	613
Cronfa strategol	2,596	-	(879)	1,283	3,000
Cronfa seilwaith / dadfeiliadau	1,250	-	(214)	-	1,036
Cyfanswm y cronfeydd dynodedig	**4,546**	**-**	**(1,180**	**1,283**	**4,649**
Cronfeydd cyffredinol					
Cronfa incwm a gwariant	4,189	12,177	(11,931)	(1,090)	3,345
Cyfanswm y cronfeydd	**8,735**	**12,177**	**(13,110)**	**193**	**7,995**

Ffigurau cymharol isod.

16. Cronfeydd	2023 £'000	Incwm £'000	Gwariant £'000	Trosglwyddiadau / enillion / colledion £'000	2024 £'000
Cronfeydd anghyfyngedig					
Cronfeydd dynodedig					
Cronfa costau cyfreithiol	700	-	(82)	82	700
Cronfa strategol	2,000	-	(919)	1,515	2,596
Cronfa Covid-19	900	-	-	(900)	-
Cronfa seilwaith / dadfeiliadau	1,250	-	-	-	1,250
Cyfanswm y cronfeydd dynodedig	**4,850**	**-**	**(1,001)**	**697**	**4,546**
Cronfeydd cyffredinol					
Cronfa incwm a gwariant	4,007	11,227	(10,970)	(75)	4,189
Cyfanswm y cronfeydd	**8,857**	**11,227**	**(11,971)**	**622**	**8,735**

Mae'r holl gronfeydd yn anghyfyngedig. Diben y gronfa costau cyfreithiol yw lliniaru'r risg y bydd achosion cymhleth uchel eu gwerth yn codi uwchlaw'r lefelau y cynlluniwyd ar eu cyfer. Caiff y gronfa strategol ei dal er mwyn cefnogi'r gwaith o gyflawni prosiectau a mentrau strategol penodol a amlinellir yng nghynllun strategol y Cyngor Optegol Cyffredinol. Penderfynwyd yn yr adolygiad diweddaraf o'r polisi cronfeydd a gynhaliwyd ym mis Tachwedd 2023 nad oes angen cronfa COVID-19 mwyach. Sefydlwyd y gronfa seilwaith / dadfeiliadau er mwyn cronni arian i dalu costau sy'n gysylltiedig â dadfeiliadau ac i ddatblygu'r seilwaith y bydd ei angen os byddwn yn gadael y safle presennol pan ddaw cyfnod y les i ben.

Yn ystod y flwyddyn, defnyddiwyd £87,000 o'r gronfa costau cyfreithiol ar gyfer costau cyfreithiol cymhleth a oedd yn gysylltiedig â chynnydd achosion. Cafodd cyfanswm o £879,000 a wariwyd ar brosiectau strategol ei ariannu drwy'r gronfa strategol. Talodd y gronfa seilwaith a dadfeiliadau £214,000 tuag at brosiect swyddfeydd y dyfodol.
Ar ddiwedd y flwyddyn, trosglwyddwyd arian o'r gronfa gyffredinol er mwyn cynyddu'r gronfa strategol i £3,000,000, gan alluogi cyllid ar gyfer prosiectau yn y dyfodol.

17. Dadansoddiad o asedau net fesul cronfa	Anghyfyngedig anghyfyngedig £'000	Cyfanswm 2024/25 £'000	Cyfanswm 2023/24 £'000
Asedau sefydlog diriaethol	381	381	344
Buddsoddiadau	9,414	9,414	9,266
Asedau cyfredol	11,272	11,272	11,256
Rhwymedigaethau cyfredol	(13,072)	(13,072)	(12,131)
Cyfanswm yr asedau net	**7,995**	**7,995**	**8,735**

18. *Ymrwymiadau pensiwn*
Rydym yn gweithredu cynlluniau pensiwn cofrestru awtomatig cyfraniadau diffiniedig ar ran cyflogeion a gweithwyr. Caiff asedau'r cynlluniau hyn eu dal ar wahân i asedau'r Cyngor mewn cronfeydd a gaiff eu gweinyddu'n annibynnol. Cyfanswm y gwariant yr aethpwyd iddo yn ystod y flwyddyn oedd £693,300 (£441,600 yn 2023/24). Roedd gwerth £84,470 o gyfraniadau heb eu talu yn 2024/25 (£70,804 yn 2023/24) wedi'u cynnwys yn y fantolen.

19. *Ymrwymiadau o dan brydlesi gweithredol*
Ar 31 Mawrth 2025, roedd gan yr elusen y taliadau les canlynol i ddod yn y dyfodol o dan brydlesi gweithredol.

Tir ac adeiladau	2024/25 £'000	2023/24 £'000
O fewn blwyddyn	237	647
Mewn dwy i bum mlynedd yn gynhwysol	1,198	-
Mewn mwy na phum mlynedd	62	-

Les cyfarpar swyddfa	2024/25 £'000	2023/24 £'000
O fewn blwyddyn	8	3
Mewn dwy i bum mlynedd yn gynhwysol	29	9

Cyfanswm yr holl brydlesi gweithredol yn y datganiad o weithgareddau ariannol ar 31 Mawrth 2025 oedd £381,113 (£679,168 yn 2023/24).

20. *Trafodion partïon cysylltiedig*
Yn ystod y flwyddyn, telir ffioedd a gwariant cysylltiedig i aelodau'r Cyngor drwy gyflogres y Cyngor (gweler tabl deg am fanylion).

Ni wnaed unrhyw drafodion partïon cysylltiedig yn y flwyddyn bresennol.

	Ar 1 Ebrill 2024 2024 £'000	Llifau arian parod £'000	Ar 31 Mawrth 2025 £'000
21. Dadansoddiad o newidiadau mewn dyled net			
Arian parod a'r hyn sy'n cyfateb i arian parod			
Arian parod	3,131	(1,574)	1,557
Yr hyn sy'n cyfateb i arian parod	7,450	1,500	8,950
Cyfanswm	**10,581**	**(74)**	**10,507**

General Optical Council

ISBN: 978-1-5286-5003-8
E-Number: E03138992